Između dva tunela

Ibrahić, Laura

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:
University of Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy / Sveučilište u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:123:539572

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split

SVEUČILIŠTE U SPLITU / FAKULTET GRAĐEVINARSTVA, ARHITEKTURE I GEODEZIJE
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ ARHITEKTURE I URBANIZMA
DIPLOMSKI RAD AKADEMSKA GODINA 2019./2020.

IZMEĐU DVA TUNELA

Planovo, Omiš

Studentica: Laura Ibrahić
Mentor: izv.prof. Toma Plejić d.i.a.
Komentor: dr.sc. Sanja Matijević Barčot d.i.a.

Tema odabranog područja:
ARHITEKTURA KAO STIMULATOR DUHA

SADRŽAJ:

1.**KOMENTORSKI RAD**

2. **DIPLOMSKI RAD**

- LOKACIJA
- TEMA
- ANALIZA
- KONCEPT
- SITUACIJA 1:5000
- SITUACIJA 1:2000
- TLOCRT PODRUMA 1:500
- TLOCRT PRIZEMLJA 1:500
- TLOCRT 1. KAT 1:500
- TLOCRT 2. KAT 1:500
- TLOCRT 3. KAT 1:500
- TLOCRT 4. KAT 1:500
- TLOCRT KROVA 1:500
- PRESJEK 1-1
- PRESJEK 2-2
- PRESJEK 3-3
- PRESJEK 4-4
- SJEVERNO PROČELJE
- JUŽNO PROČELJE
- ISTOČNO PROČELJE
- ZAPADNO PROČELJE
- DETALJ FASADE 1:50
- UKLOP NA LOKACIJU
- EKSPLODIRANA AKSONOMETRIJA
- ISKAZ POVRŠINA

KAZALO:

Kazalo 2
1. UVOD 3
2. „VIDLJIVO“ 4
2.1. POVIJESNI OKVIR 5
2.2. FOKUSIRANI VS. PERIFERNI VID 6
2.3. SVIJET U SLIKAMA 6
2.4. NEHUMANA ARHITEKTURA DANAŠNJICE 7
2.5. STVARANJE U TEHNOLOŠKO DOBA 8
2.6. ISCJELJUJUĆA ULOGA ARHITEKTURE 8
3. OSJETILA 9
3.1. VID 9
3.2. SLUH 10
3.3. NJUH 10
3.4. DODIR 11
3.5. OKUS 11
4. „NEVIDLJIVO“ 12
4.1. VRIJEME I ARHITEKTURA 12
4.2. POKRET I ARHITEKTURA 13
4.3. DUH MJESTA 14
5. ZAKLJUČAK 15
LITERATURA: 16

1. UVOD

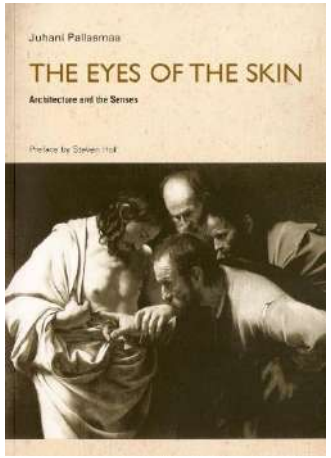

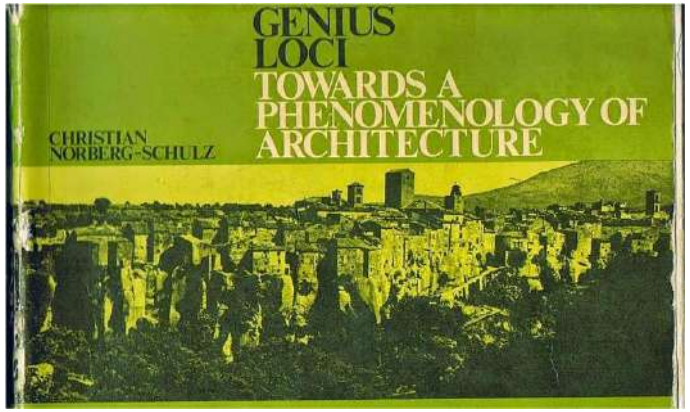

Tema komentorskog rada je istraživanje uloge osjetila u arhitekturi na čovjekovo iskustvo prostora te je usmjereno prema fenomenološkom pogledu na arhitekturu. Odluka za takav pristup čini se najprikladnijom s obzirom na vrstu lokacije odabrane za diplomski rad, a i problematiku kojom se bavim - otuđenje današnjeg čovjeka od samoga sebe te pitanja kako arhitektura može potpomoći procesu rehabilitacije neravnoteže nastale u ljudskoj percepciji svijeta.

Fenomenologija je filozofska disciplina kojoj je veliki doprinos dao filozof 20. stoljeća - Martin Heidegger te je svojim tekstovima pa tako i esejom „Building Dwelling Thinking „ (1951.) inspirirao brojne teoretičare arhitekture koji ga citiraju u svojim djelima. Veliku većinu istraživanja u cjelokupnom komentorskom radu baziram na knjizi Juhani Pallasmaae „The eyes of the skin“ (Oči kože) iz 1996. godine u kojoj ukazuje na problem hegemonije vida te kako vid i druga, zanemarena osjetila utječu na čovjeka iz aspekta arhitekture. „Oči kože“ se bavi problemima bliskim onima u području mog interesa te mi je služila kao izvor razumjevanja našeg društva i arhitekture. J. Pallasmaa je svoje razumijevanje uloge osjetila u arhitekturi izložio poetično sa referiranjem na riječi pjesnika, te je u meni kao čitatelju njegovih tekstova dao hrabrost i utkao put promišljanja o arhitekturi kao o sredstvu koje nas približava suštini nas i svega oko nas. Čovjek je dio prirode, a arhitektura je ekstenzija prirode koja pomaže čovjeku da biva na zemlji.

U istraživanju polazim prvo od spektra vidljivog koje je dominantno i prevladavajuće, kako je došlo do hegemonije vida, razlike između fokusiranog i perifernog vida te njihov utjecaj na arhitekturu, preko ostalih osjetila koja su kroz povijest smatrana manje vrijednima, ali su danas itekako važna u rehabilitiranju čovjekog doživljaja svijeta, a na kraju dolazim do spektra onog nevidljivog utjecaja arhitekture na čovjeka gdje također spominjem važan aspekt prepoznavanja prostora iz kojeg bi arhitektura trebala niknuti, a to je duh mjesta o kojem govori Christian Norberg-Schulz.

2. „VIDLJIVO“

„Svijet postaje hedonističko i besmisleno vizulano putovanje.“ Martin Heidegger

Sva osjetila, uključujući i vid, su ekstenzije taktilnog osjeta. Osjetila su specijalizirana tkiva kože, time su sva senzorna iskustva vrste dodira, a samim time povezane sa taktilnosti.
Antropolog Ashley Montagu govori o koži kao našem najstarijem organu i kako je koža „roditelj naših očiju, ušiju, nosa i usta....majka svih osjetila.“ Naša osjetila su međusobno povezana iskustvom u tijelu, ona omogućuju komunikaciju između nas i vanjskog svijeta o kojemu dobivamo informacije i tako formiramo sliku realnosti u kojoj se nalazimo.
Juhani Pallasmaa izražava zabrinutost prema davanju prednosti vizualnom osjetilu i time potiskivanje drugih osjetila, a dominacija vida vuče korijene od samih početaka u ljudskoj povijesti te se ona manifestira i danas kao kultura slika koju svaki dan konzumiramo na našim mobitelima, računalima i televiziji, pa tako i u arhitekturi.

2.1. POVIJESNI OKVIR

J. Pallasmaa govori o tome kako se kroz povijest zapadnog društva može uočiti da je hegemonija vida duboko utkana u načine promišljanja i koliko je mnogo utjecala naše današnje društvo. Od antičkih grka, filozofska pisanja bila su ispunjena metaforama vezana za vid do te mjere da je znanje poistovjećeno sa bistrim vidom i svjetlost se smatra metaforom istine.

Povijest Grčke misli je utemeljena na vidu i promatranju – Platon naziva vid najvećim darom čovječanstva, Aristotel piše da je „(vid) približno jednak intelektu zahvaljujući relativnoj nematerijalnosti njegovog znanja“, a Heraklit: „Oči su precizniji svjedoci nego uši“.

U vrijeme renesanse osjetila su postavljena u hijerarhiju s vidom na vrhu i dodirom na kraju. Otkrićem perspektive oko je postavljeno u centar perceptualnog svijeta kao i u centar koncepta vlastitog ja. Zapadnim društvom vlada okularcentrična paradigma te iz nje proizlazi interpretacija svog znanja, istine i stvarnosti.

Povijesničar i filozof Walter J. Ong analizirao je prijelaz iz zvučnog u vizualni prostor: „iako su riječi utemeljene na usmenom govoru, njihovo pisanje ih zauvijek zaključava u vizualnom polju ... pismene osobe ne mogu u potpunosti povratiti osjećaj što je svijet čisto usmenim ljudima.“. On ukazuje na to da kada smo napravili prijelaz sa usmenog na pismeni govor, odnosno sa dominacije slušanja na dominaciju vida, situacijsko razmišljanje je zamijenjeno apstraktnim razmišljanjem.

Postepeni rast hegemonije oka je paralelan s razvitkom zapadne ego-svijesti i postepenog razdvajanja sebe od svijeta - vid razdvaja dok nas druga osjetila povezuju s njim.

Rafael: Atenska škola, Vatikan, Rim (1511.), upotreba linearne perspektive

2.2. FOKUSIRANI VS. PERIFERNI VID

Juhani Pallasmaa govori kako je uloga fokusiranog vida da nas suočava sa svijetom dok nas periferni vid obavija u tkivo svijeta kojim smo okruženi. Doživljaj prostora, njegove taktilnosti i prostornosti, je omogućen potiskivanjem oštrog, fokusiranog vida. Na taj način dobivamo informacije o prostoru koje shvaćamo na podsvjesnoj razini te time utječe na naš doživljaj i osjetila. J. Pallasmaa naglašava da je „kvaliteta arhitektonske stvarnosti fundamentalno ovisna o prirodi perifernog vida koji obavija subjekt u prostor“. Periferni vid ima iznimno važnu ulogu time što nam daje informacije o prostoru u kojem se nalazimo, a arhitektura u tom pogledu ima važnu ulogu jer ima mogućnost da utječe na čovjekovu percepciju stvarnosti.

2.3. SVIJET U SLIKAMA

Martin Heidegger, Michael Foucault i Jacques Derrida svojedobno su kritizirali ne samo kako je kultura modernizma nastavila privilegiju vida, već je ona nastavila sa negativnim tendencijama - hegemonija vida u naše je vrijeme pojačana zbog mnogih tehnoloških izuma i beskrajnoj multiplikaciji i produkciji slika te je, Heideggerovim riječima, „fundamentalni event modernog vremena osvajanje svijeta kao slike“.

Michel de Certeau govori da naše društvo, pod utjecajem novina i reklama, ima kancerogen rast vida, mjereći sve po sposobnosti pokazivanja i preobrazbe u vizualno putovanje.

Danas je to vizualno putovanje dosegnulo toliku razinu da nam je postalo nužnost bez koje ne možemo živjeti. Svaki aspekt života se do neke mjere odvija preko mobitela i računala sa kojima provodimo gotovo cijeli dan te nam je percepcija svijeta preko ekrana postala jednakovrijedna kao i materijalna stvarnost.

Pod utjecajem brzine, iskustvo vremena i prostora postalo je spojeno u jedno. Jedino osjetilo koje može pratiti korak sa zaprepašćujućim rastom brzine u tehnološkom svijetu je vid. Ali svijet oka nas čini da živimo sve više vječnu stvarnost, spljoštenu brzinom i istovremenošću.

2.4. NEHUMANA ARHITEKTURA DANAŠNJICE

U suvremeno doba, naše kulturno stanje je u krizi što se može povezati s gubitkom dubine iskustva.
Fredric Jameson koristi pojam "izmišljena dubina" kako bi opisao suvremeno stanje i "njegovo fiksiranje pojavama i trenutnim utjecajima koji s prolaskom vremena nemaju održivu snagu".
Kao posljedica trenutne poplave slika, arhitektura našeg vremena često se čini poput umjetnosti za oči.
U našoj kulturi slika, pogled se izravnava u sliku i gubi plastičnost. Umjesto da doživljavamo svoje biće u svijetu, promatramo ga izvana kao gledatelji slika projiciranih na površini mrežnice.
Kako zgrade gube svoju plastičnost i povezanost s jezikom i mudrosti tijela, postaju izolirane u hladnom i dalekom carstvu vida.

Šuma nas obavija u svoj bogati osjetilni zagrljaj.Mnoštvo perifernih podražaja učinkovito nas uvlači u stvarnost prostora.

„Nehumanost suvremene arhitekture i gradova današnjice možemo gledati kao posljedicu negiranja tijela i osjetila te neuravnotežnosti našeg senzornog sistema. Rastuće iskustvo otuđenja u tehnološkom svijetu današnjice, moglo bi biti povezano sa patologijom osjetila.“ J. Pallasmaa primjećuje te nastavlja „Osjećaj otuđenja i razjedinjenja je često pobuđen u tehnološki najnaprednjim okruženjima kao što su bolnice i aerodromi“.
J. Pallasmaa izlaže mogući odgovor na pitanje zašto se osjećamo kao outsideri u današnjim gradovima i građevinama za razliku od prirodnog okruženja, kaže da povijesni i prirodni kontekst omogućuju neizbježan emocionalni angažman zbog svoje snage u polju perifernog vida. Nesvjesna periferna percepcija transformira percipiranje mrežnice u tijelesno iskustvo. Periferni vid nas integrira u prostor dok nas fokusirani vid gura van iz prostora, čineći nas samo promatračima.

2.5. STVARANJE U TEHNOLOŠKO DOBA

U arhitektonskoj praksi, računalo se percipira kao korisno pomagalo koje pomaže osloboditi našu maštu i pomaže u procesu kreiranja naših zamisli. Juhani Pallasmaa izražava zabrinutost trenutne uloge računala u dizajnerskom procesu te govori kako slika ima tendenciju spljoštiti naše multi-senzorne sposobnosti, simultane i sinhrone kapacitete mašte – on pretvara proces projektiranja u pasivnu vizualnu manipulaciju, u putovanje mrežnice. Kompjuter stvara distancu između kreatora i samog objekta dok kod primjerice crtanja, ruka sudjeluje i ima taktilni kontakt sa objektom i prostorom.

2.6. ISCJELJUJUĆA ULOGA ARHITEKTURE

„Mi u zapadnom svijetu počinjemo otkrivati svoja zanemarena čula. Ovo rastuće buđenje svijesti predstavlja nešto kao zakašnijelu pobunu protiv bolnog lišavanja senzornog iskustva koje doživljavamo u tehnološkom svijetu. "- antropologinja Ashley Montagu

Brasilia, 1968.

Peter Eisenman: Spomenik žrtvama holokausta, Berlin 2005.
Suze cure iz betoskih blokova

J. Pallasmaa ukazuje da je arhitektura modernizma u velikoj mjeri jednostrana prema vizualnom i intelektualnom promišljanju prostora te je napustila tijelo i ostala osjetila, pa tako i memoriju, maštu i snove kao bitne djelove ljudskog iskustva. Novu svijest danas snažno projiciraju brojni arhitekti širom svijeta koji pokušavaju ponovo senzibilizirati arhitekturu kroz pojačani osjećaj materijalnosti, teksture i težine, gustoće prostora i materijalizirane svjetlosti.

Kada shvatimo koliko nas je vid oblikovao kao društvo i sve ono što smo do danas stvorili, koliko smo puno toga dobili u svjetlu vida ali isto toliko i izgubili u njegovoj sjeni, možemo pokušati otvoriti nova pitanja s ciljem postizanja senzorne ravnoteže ali i uključivanja onih nevidljivih sila arhitekture pa tako uvesti promjene u način na koji promišljamo i osjećamo prostor.

"Ako želimo da arhitektura ima emancipacijsku ili iscjeliteljsku ulogu, umjesto da pojača eroziju egzistencijalnog značenja, moramo razmišljati o mnoštvu tajnih načina na koje se umjetnost arhitekture veže za kulturnu i mentalnu stvarnost svoga vremena... Arhitektonsko djelo se ne doživljava kao serija izoliranih slika na mrežnici, nego u svojoj punoj integriranoj materijalnosti, utjelovljenosti i spiritulanoj esenciji.“[1]

[1] Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)

Gradska vijećnica Säynätsalo (1951.), Alvar Aalto pobuđuje mističnost i osjećaj zajednice, tama daje osjećaj solidarnosti i daje snagu na izgovorenu riječ.
Izvor:Divisare

Izvor: Treasures of Finnish Folk Art, RACZ Istvan

3. OSJETILA

3.1. VID

J. Pallasmaa smatra da duboke sjene i tama imaju veliku važnost – smanjuju oštrinu vida, čine dubinu i udaljenosti dvosmislenima te potiču doživljaj perifernog vida i buđenje mašte. Sjena daje oblik i život objektu na svjetlu te stvara mjesto iz kojeg proizlaze mašta i snovi. „Umjetnost chiaroscura je također vještina majstora arhitekta.“

“Društvo koje nadzire nužno je društvo voajerističkog i sadističkog oka.“[2]

J. Pallasmaa objašnjava da ako želimo jasno razmišljati, potrebno je potisnuti oštrinu vida jer misli putuju odsutnim i neusmjerenim pogledom. Homogena blještava svjetlost paralizira maštu na isti način kao što homogeniziran prostora slabi iskustvo bivanja i briše osjećaj prostora. Ljudsko oko savršeno je prilagođeno sumraku, a ne dnevnoj svjetlosti.
Promatranjem osvjetljenja suvremenih ulica, možemo zaključiti da živimo u društvu sklonom kontroli i nepovjerenju, upotreba visoke razine osvjetljena ne ostavlja prostora za mentalno povlačenje i privatnost; „čak je i mračna nutrina sebe izložena i narušena“. Intenzivnom iluminacijom se promiče smjer koji ne daje prostora za intimnu individualnost. Javni prostori bi bili mnogo ugodniji kada bi se intenzitet osvjetljenja smanjio i nejednako rasporedio.
"Izgubili smo osjećaj intimnog života i bili prisiljeni živjeti javni život, esencijalno daleko od kuće" - Luis Barragan

Prozor je izgubio na značaju kao posrednik između dvaju svjetova, između zatvorenog i otvorenog, unutrašnjosti i vanjštine, privatnog i javnog, sjene i svjetlosti. Izgubivši svoje ontološko značenje, prozor se pretvorio u puku odsutnost zida.

Na primjeru obiteljskog doma u selu u Finskoj, svjetlost i sjena su u takvim omjerima da atmosfera prostora daje osjećaj intimnosti i tišine – „svjetlost se pretvara u dragocjeni dar“.

[2] Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)

Daniel Libeskind: Židovski muzej (1999.) Berlin

3.2. SLUH

„Prostor praćen uhom u tami postaje šupljina isklesana direktno u interijer uma“[3]

„Osjet vida podrazumijeva vanjštinu, ali zvuk stvara doživljaj unutrašnjosti“ objašnjava J. Pallasmaa te nastavlja kako je mentalni gubitak osjećaja za centriranost i balans u suvremenom svijetu mogao biti barem dijelom povezan s nestankom integriteta zvučnog svijeta.
J. Pallasmaa objašnjava moć zvuka nad ljudskom maštom na primjeru buđenja usred noći uz zvuk sirena hitne pomoći ili prolaza vlaka, u snu je zvuk stvorio osjećaj grada i svih stanovnika u njemu te je potaknuo osjećaj duboke povezanosti sa svojim okruženjem, „noćni zvuk je podsjetnik na ljudsku samoću i smrtnost, čini čovjeka svjesnim cijeloga uspavanog grada“[4].

Svaka građevina ili prostor imaju svoj zvuk koji možemo percipirati kao pozivajući ili odbijajući, može imati zvuk intimnosti ili monumentalnosti. Gradovi također imaju svoj zvuk – odnosno odjek koji reflektiraju ovisno o veličini ulica, materijalima i stilovima od kojih je sačinjen. No današnji gradovi su izgubili jeku – primjećuje J.Pallasmaa - velike otvorene ulice današnjice ne vraćaju zvuk, a interijeri današnjih građevina apsorbiraju i cenzuriraju odjek. Programirana glazba u šoping centrima nam eliminira mogućnost da doživimo akustični volumen prostora.“Naše uši su zaslijepljene.“[5]

3.3. NJUH

„Posebno se živo sjećam mirisa kuće koji me udario u lice kao nevidljivi zid iza vrata. Svako prebivalište ima svoj individualni miris doma... Nos čini da se oči sjećaju."[6]
Miris nas upoznaje s okolinom u kojoj se nalazimo te nam obogaćuje iskustvo življenja. Kada u jesen dođe prvi miris hladoga zraka, potakne nam se sjećanje na već proživljene zime i pobuđuju se osjećaji duboko urezana u našu memoriju. Miris borova i kreme za sunčanje trenutno povezujemo sa ljetom te nas preplavi memorija koju smo povezali s mirisom.
Arhitektura može udomiti okidače memorije te stvoriti seriju mirisnih doživljaja kojima se stimuliraju osjećaji i mašta pojedinca.

[3,4,5,6] Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)

3.4. DODIR

More ispire obalu, Proizd

„Oblutak poliran valovima je ugodan za ruku, ne samo zbog umirujućeg oblika već i zbog izraženog sporog procesa formacije; savršen oblutak na dlanu materijalizira trajanje, on je vrijeme pretvoreno u oblik. "[7]

Oči žele komunicirati s ostalim osjetilima, a sva su ona ekstenzija dodira. Hegel je tvrdio da je jedino osjetilo koje može dati osjećaj prostorne dubine dodir, jer dodir „osjeća težinu, otpor i trodimenzionalni oblik materijalnih tijela, pa nam daje do znanja da se stvari šire od nas u svim smjerovima“.

Taktilni osjet nas povezuje s vremenom i tradicijom. Koža čita teksturu, težinu, gustoću i temperaturu materije.

„Tekstura starog namještaja polirana rukom starog majstora poziva nas da ga dodirnemo i osjetimo.

Osjećamo gravitaciju i teksturu tla našim stopalima; iskustvo stajanja na glatkoj osunčanoj sjeni bosim tabanima je nevjerovatno iscjeljujuće iskustvo koje nas čini povezanim sa ciklusom prirode.“[8]

Naša koža može osjetiti temperaturu velikom preciznošću; sjena pod stablom ili toplina sunca pretvaraju se u iskustvo prostora i mjesta. Iskustvo doma je poput osjećaja topline uz ognjište – ono je u suštini osjećaj intimnosti i udobnosti, Pallasmaa citira Marcel Proustov poetičan opis tog osjećaja: „...vruća klima sa plutajućim granicama.“

Kuća Luis Barragán, Mexico (1947.)
terasa Izvor:The New York Times,
Adriana Zehbrauskas

3.5. OKUS

Postoji suptilna veza između taktilnog iskustva i okusnog osjeta; materijale doživljavamo vidom i dodirom, ali oni nas ne informiraju kao izolirane misaone činjenice nego nam daju tjelesno iskustvo, mi ga osjetimo cijelim tijelom pa tako i okusom. Određene boje kao primjerice obojeni zidovi u Barraganovim kućama pobuđuju osjet okusa, pa tako i pomno odabrani materijali vješto izrađenih detalja Carla Scarpe.

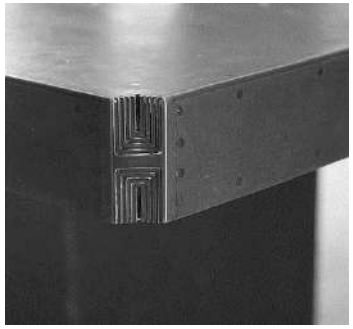

Carlo Scarpa: detalj stola

[7,8] Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)

Dioklecijanova palača

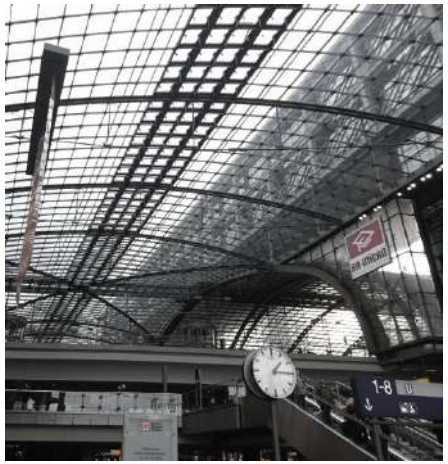

Berlin, glavni kolodvor

4. „NEVIDLJIVO“

4.1. VRIJEME I ARHITEKTURA

MATERIJALNOST I VRIJEME

„Prirodni materijali - kamen, cigla i drvo - omogućuju našem vidu da prodre kroz njihovu površinu i daju nam da se uvjerimo u istinitost materije.“[9] Današnji strojno izrađeni materijali - ploče od stakla, emajlirani metali i sintetička plastika – teže da predstave oku svoje površine bez prenošenja svoje materijalne suštine ili starosti. Građevine takvih materijala ne uključuju dimenziju vremena i neizbježne i mentalno značajne procese starenja. „Strah od tragova istrošenosti i starenja povezan je s našim strahom od smrti.“[10]

Slabljenje iskustva vremena u današnjem okruženju ima razarajuće mentalne učinke. Imamo mentalnu potrebu da shvatimo kako smo ukorijenjeni u zajednštvo vremena, a u svijetu kojeg stvara čovjek, zadatak arhitekture je da olakša ovo iskustvo, ističe J.Pallasmaa.

Trenutačno prekomjerno naglašavanje intelektualne i konceptualne dimenzije arhitekture doprinosi nestanku njezine fizičke, senzualne i utjelovljene suštine. „Ovaj reduktivni fokus rađa osjećaj arhitektonskog autizma, internalizirani i autonomni diskurs koji nije utemeljen u našoj zajedničkoj egzistencijalnoj stvarnosti.“[11]

[9,10,11] Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)

„Ploče kamenja koje formiraju stazu u travi su slike i otisci koraka.“J.Pallasmaa
Okurayama Apartments, Tokyo Japan – SANAA Kazuyo Sejima, izvor: El Croquis

4.2. POKRET I ARHITEKTURA

SNAGA TJELESNOG PAMĆENJA

„Vještina se nauči uključivanjem niza pokreta definiranih tradicijom, a ne riječima ili teorijom.“[12]
Sva iskustva podrazumijevaju prikupljanje,prisjećanje i uspoređivanja. Utjelovljena memorija ima bitnu ulogu kao osnova pamćenja prostora ili mjesta. Arhitektura ne odgovara samo funkcionalnim, intelektualnim i društvenim potrebama današnjeg stanovnika grada; također se mora sjećati iskonskog lovca i seljaka skrivenog u tijelu. Naši osjećaji ugode, zaštite i doma ukorijenjeni su u iskonska iskustva bezbrojnih generacija. „Mi smo dijagram funkcija življenja u osnovi kuće, a sve ostale kuće su samo varijacije na temeljnu temu.“[13]

„Arhitektura inicira, usmjerava i organizira ponašanje i kretanje.“[14]

Postoji urođeno vjerovanje da arhitektura sugerira određenu akciju, trenutak aktivnog susreta ili „obećanje o funkciji“. Značajno arhitektonsko iskustvo nije samo niz slika mrežnice. Oni su susreti, sučeljavanja koja utječu na pamćenje.
Iskustvo doma strukturirano je od strane različitih aktivnosti - kuhanja, jedenja, druženja, čitanja, spremanja, spavanja, intimnih djela - a ne od vizualnih elemenata. Građevina nije sama sebi cilj; uokviruje, artikulira, strukturira, daje značaj, povezuje, razdvaja i objedinjuje, olakšava i zabranjuje.
„Arhitektonski prostor je životni prostor više nego fizički prostor, a živi prostor uvijek nadilazi geometriju i mjerljivost.“[15]

[12,13,14,15] Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)

Peter Zumthor i Louise Bourgeois: Steilneset Memorial 2011.
fotografija: Andrew Meredith

4.3. DUH MJESTA

Genius loci je rimski pojam - prema drevnom rimskom vjerovanju, svako „neovisno“ biće ima svoj *genius*, svog duha čuvara. Taj duh daje život ljudima i mjestima, prati ih od rođenja do smrti i određuje njihov karakter ili suštinu, objašnjava Christian Norberg-Schulz u djelu Genius Loci, Towards a Phenomenology of Architecture (1979.). “...Arhitektura pripada poeziji, a njezina je svrha pomoći čovjeku da živi. Ali arhitektura je teška umjetnost. Projektiranje praktičnih gradova i zgrada nije dovoljno.“[16]

Arhitektura nastaje kada je „cjelokupno okruženje učinjeno vidljivim“[17]. Općenito, to znači konkretizirati *genius loci*, što se može ostvariti pomoću građevina koje okupljaju svojstva mjesta i približavaju ih čovjeku. „Osnovna je umjetnost arhitekture razumjeti "zvanje" mjesta. Na taj način štitimo zemlju i postajemo dio sveobuhvatne cjelovitosti...Prepoznajemo činjenicu da je čovjek sastavni dio okoliša te se on može otuđiti i stvoriti poremećaj u okolišu samo ako to zaboravi. Pripadati nekom mjestu znači imati egzistencijalno uporište, u svakodnevnom konkretnom smislu.“[18]

[16,18] Christian Norberg-Schulz: GENIUS LOCI, Towards a Phenomenology of Architecture (1979.)
[17] Suzanne Langer: Christian Norberg-Schulz; GENIUS LOCI, Towards a Phenomenology of Architecture (1979.)

Fotografija lokacije

5. ZAKLJUČAK

„U nezaboravnim iskustvima arhitekture, prostor, materija i vrijeme spajaju se u jednu jedinstvenu dimenziju, u osnovnu tvar bivanja, koja prodire u našu svijest. Poistovjećujemo se s prostorom, tim mjestom, tim trenutkom i te dimenzije postaju sastojci našeg samog postojanja."[19]

Juhani Pallasmaa zaključuje kako je bezvremenski zadatak arhitekture stvoriti utjelovljene i proživljene egzistencijalne metafore koje konkretiziraju i strukturiraju naše bivanje u svijetu. Arhitektura odražava, materijalizira i ovjekovječuje ideje i slike idealnog života. Građevine i gradovi omogućuju nam da strukturiramo, razumijemo i zapamtimo bezoblični tok stvarnosti i, na kraju, da prepoznamo i sjetimo se tko smo.

C.Norberg-Schulz objašnjava kako možemo razumijevati prirodni prostor kao spoj neba i zemlje, oni stvaraju „stvari" od kojih je sve oko nas sačinjeno, a te „stvari" su kamenje, vegetacija i voda – oni daju prostoru duboki značaj i čine ga svetim jer objedinjuje ono što stvaraju snažne životne sile „Najprimitivnija „sveta mjesta" za koje znamo, činila su mikrokozmos: krajolik kamenja, vode i drveća .... takva mjesta čovjek nikada ne bira, već ih je samo otkrio."[20] U svom okruženju, sveta mjesta funkcioniraju kao centri, oni služe kao objekt čovjekove orijentacije i identifikacije te tvore prostornu strukturu.

Lokacija projekta „Planovo" je prepoznata kao potencijalno sveto mjesto, nalazi se tamo gdje se kamenite planine izdižu prema nebu, sa kojih se spušta šuma kao da želi ugrabiti rijeku u podnožju planina. „Planovo" je centar koji će postati prilika za ljude da pronađu svoja izgubljena osjetila i put prema sebi.

[19] Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)
[20] Mircea Eliade: Christian Norberg-Schulz; GENIUS LOCI, Towards a Phenomenology of Architecture (1979.)

LITERATURA:

Juhani Pallasmaa: THE EYES OF THE SKIN, Architecture and the Senses (1996.)
Christian Norberg-Schulz: GENIUS LOCI, Towards a Phenomenology of Architecture (1979.)

LOKACIJA / KONTEKST

OBUHVAT U ODNOSU NA GRAD

OBUHVAT U ŠIREM KONTEKSTU

PROMETNO - GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE PROSTORA

Lokacija projekta naziva se Planovo, dio grada Omiša, na sjeverozapadnom djelu podnožja Omiške Dinare te istočno uz ušće rijeke Cetine. Uz rijeku se nalaze pristaništa za brodice lokalnog stanovništva koje su odvojene zelenom tampon zonom od ceste (ulica Josipa Pupačića) koja se nalazi uz lokaciju. Cesta koja većim djelom prolazi uz rijeku, povezuje grad Omiš sa sjevernom stranom Omiške Dinare gdje se nalaze susjedna sela. Sa sjeverozapadne i jugoistočne strane, zemljište završava dvama tunelima kako bi se omogućio prolaz spomenute ceste kroz masive Omiške Dinare.

Tunel južno od lokacije, dug 50-ak metara, uz rijeku vodi do staroga grada Omiša gdje se ulica Josipa Pupačića križa Vukovarskom ulicom do mosta, a preko ulicom Fošal koja je glavna gradska ulica s tržnicom.

Iza sjevernog tunela je drugačiji karakter – Cetina okružena bujnom vegetacijom je prostor pogodan za rekreaciju (kampiranje, avanturistički sportovi, prirodne znamenitosti) te je ondje također smještena najveća hidroelektrana na slivu Cetine – HE Zakučac.

Planovo je početna točka planinarske staze - na zapadnom djelu između masivnih stijena uzdiže se šumoviti dio koji je prohodan te se na njemu nalazi markirana staza sve do tvrđave Starigrad (Fortica) koja se nalazi na jednom od vrhova O. Dinare. Također se na lokaciji nalazi pristupna točka za planinarenje preko masiva iznad tunela do južne strane, iznad stambenog dijela Smokvica te u neposrednu blizinu tvrđave Mirabela (Peovica).

Zemljište je većim djelom neizgrađeno, osim otvorenog sportskog terena ograđenog žicom. Koriste ga stanovnici grada kao improvizirano parkiralište koje se ne naplaćuje. U bizini se nalaze dvije obiteljske kuće te dva manja pomoćna objekta u ruševnom stanju.

Litice Omiške Dinare na Planovu su omiljeno mjesto penjača gdje se za vrijeme toplijeg vremena svakodnevno održavaju škole penjanja te slobodno rekreativno penjanje po stijenama.

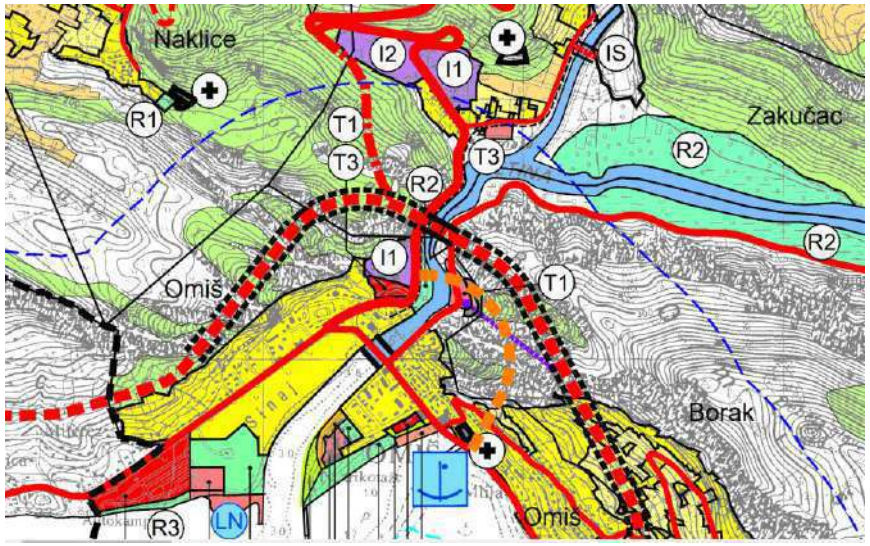

T1 Turistička zona

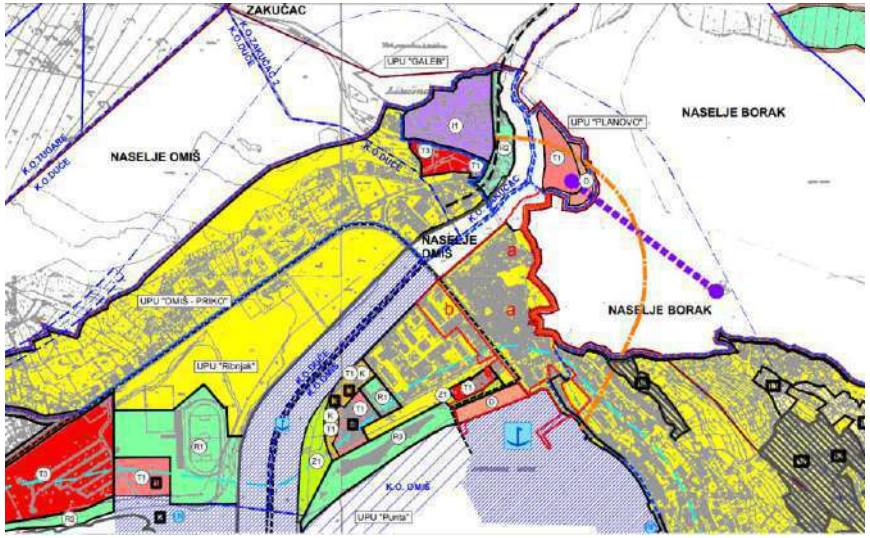

M 1 : 2 000
S

PROBLEMATIKA LOKACIJE

Pitanje je kakvim arhitektonskim jezikom odgovoriti na lokaciju koja ima vrlo dominantno okruženje i parametre u prostoru, te kako od lokacije napraviti mjesto kojemu grad ne okreće leđa unatoč očito grubom rezu koji je uvjetovala topografija.

Na lokaciji se već odvijaju neke aktivnosti kao penjanje po stijenama, planinarenje do tvrđave iznad grada, također Cetina koja daje mogućnost doživljaja prirode kroz ekstremne sportove ili mirno plovljenje, igranje košarke na sportskom terenu – to su uzbudljive i rehabilitirajuće aktivnosti koje ispunjavaju čovjeka – kako uključiti prepoznate aktivnosti u isključujuću prirodu hotela, a da one ostanu dostupne građanima?

Kako arhitektura može doprinijeti čovjeku da doživi pročišćenje od svakodnevnih briga i da ga se potakne na put prema sebi? Može li građevina i općenito lokacija biti filter koji pročišćava čovjeka, koja će samim time postati atraktor i točka koja potiče te aktivnosti i van svojih gabarita? Kako lokacija može pomoći u tranziciji ne samo iz grada u prirodu, nego iz tjelesnog u duhovno odnosno iz vanjskog svijeta u svoj unutranji svijet.

Pitanje je kako prepoznati duh mjesta i materijaliziati ga arhitekturom – kako se arhitektura ponaša u tako dominantnoj prirodi, usred toliko različitih tekstura i oblika prirode koji se miješaju.

CILJ/TEMA

Na koji način arhitektura može pomiriti odnos turizma i lokalnog stanovništva: lokacija bogate prirodne ljepote koja je planirana kao turistička namjena i koja već nudi sadržaje javnog karaktera - javna igralista i staze za planinarenje pa i improvizirani parking. Kako pomiriti odnos turista i lokalca – može li lokalni stanovnik postati turist u svom gradu i može li ga arhitektura uputiti na istraživanje ljepote svoga grada.

Cilj diplomskog rada je istražiti kako arhitektura kao ekstenzija prirode može djelovati na čovjeka. Može li ona fenomenološkim pristupom, kroz genus loci i prepoznavanje lokacije, postati iskonska tom mjestu, i na koji način ona zapravo nadilazi puko vizualno i funkcionalno, i postaje iskustvo za cijelo tijelo i sva osjetila, čime se dobiva kompletno ljudsko iskustvo i time se približava iskonskom u sebi.

KONCEPTUALNI KOLAŽ - OMIŠ - DUH MJESTA

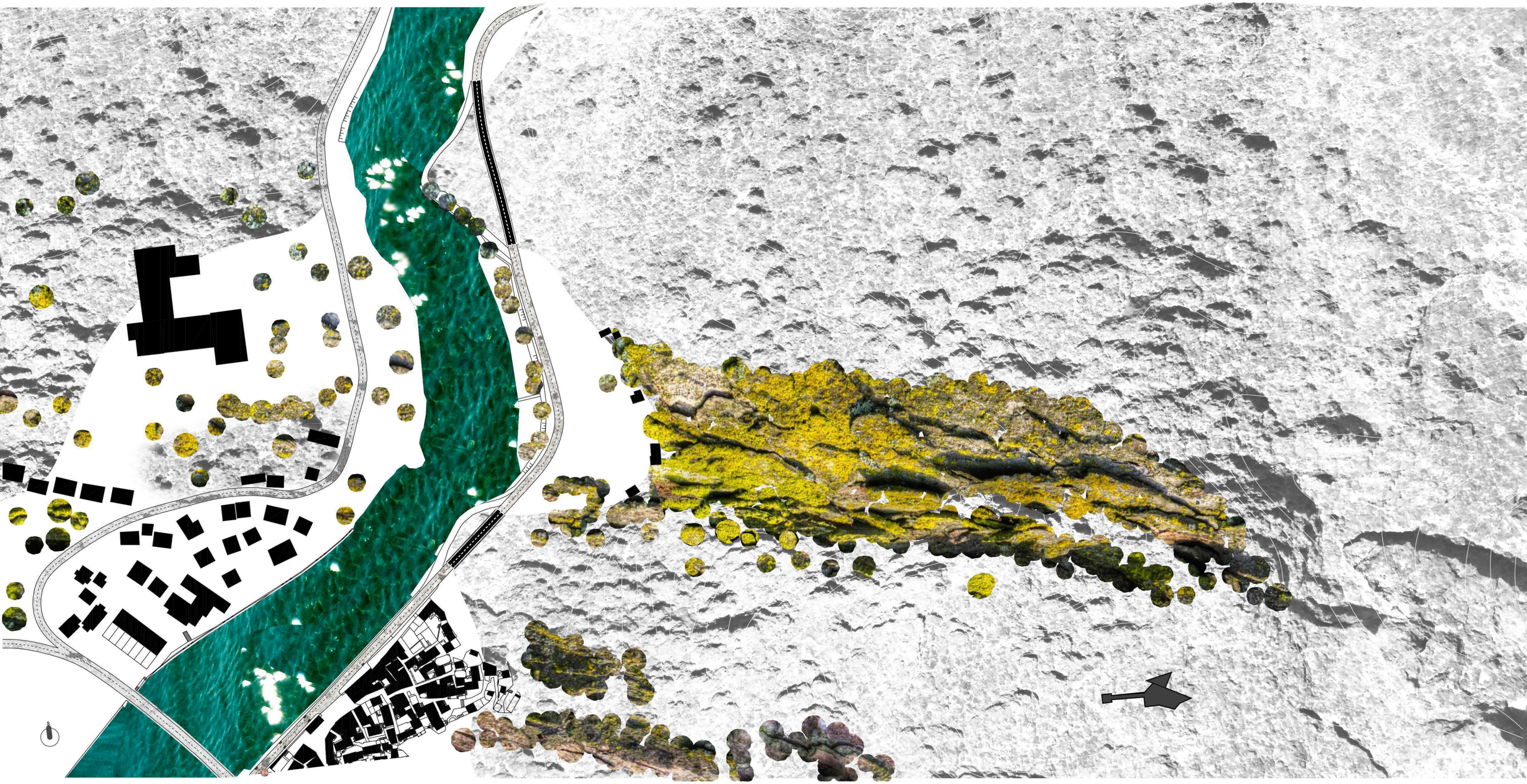

FGAG 2019./2020. diplomski rad: IZMEĐU DVA TUNELA student: LAURA IBRAHIĆ mentor: izv.prof.TOMA PLEJIĆ komentorica: dr.sc. SANJA MATIJEVIĆ BARČOT konzultant za konstrukciju: dr.sc.NENO TORIĆ

ANALIZA LOKACIJE - MAPA - DODIR

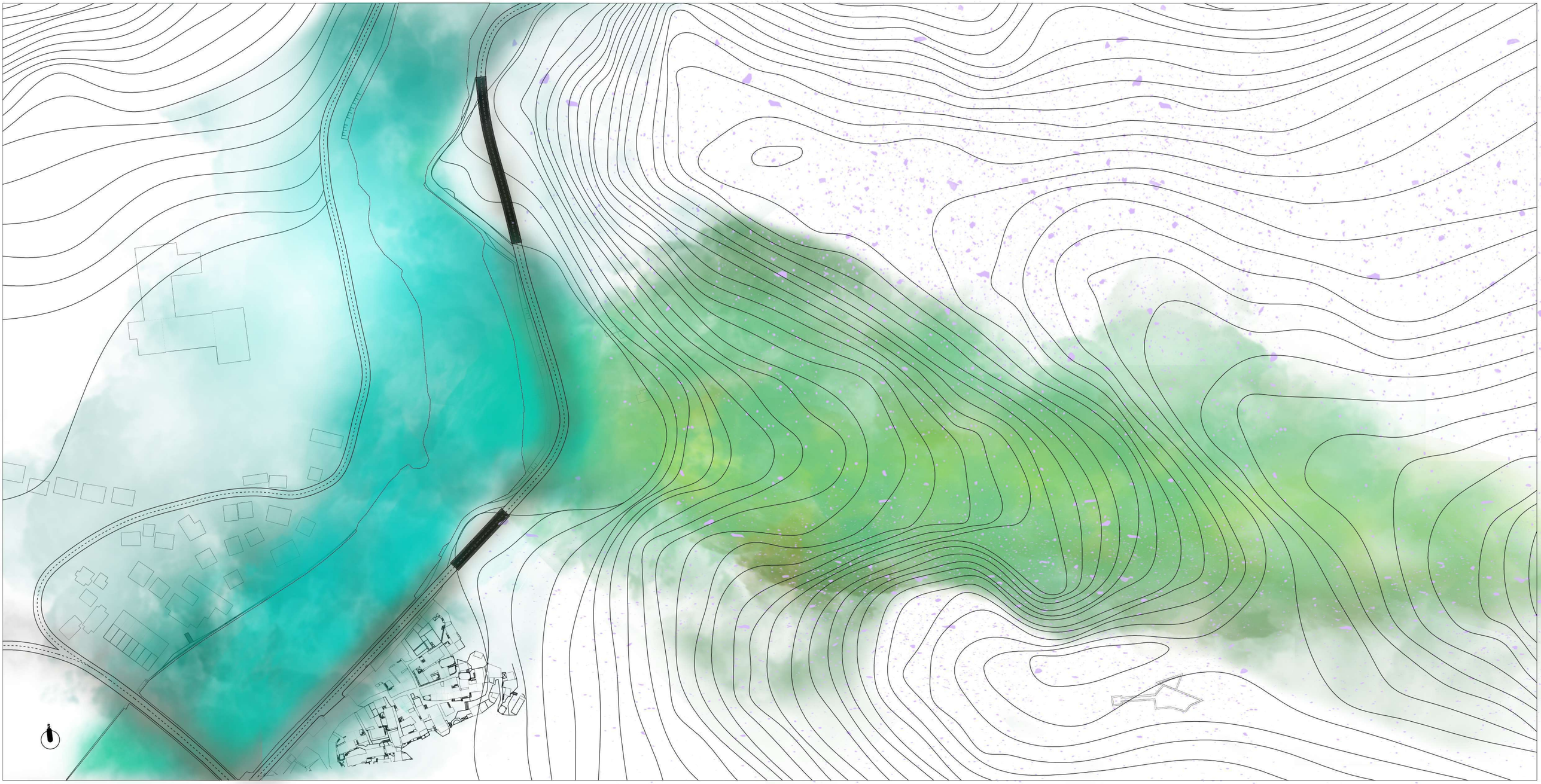

FGAG 2019./2020. diplomski rad: IZMEĐU DVA TUNELA student: LAURA IBRAHIĆ mentor: izv.prof.TOMA PLEJIĆ komentorica: dr.sc. SANJA MATIJEVIĆ BARČOT konzultant za konstrukciju: dr.sc.NENO TORIĆ

ANALIZA LOKACIJE - MAPA - NJUH

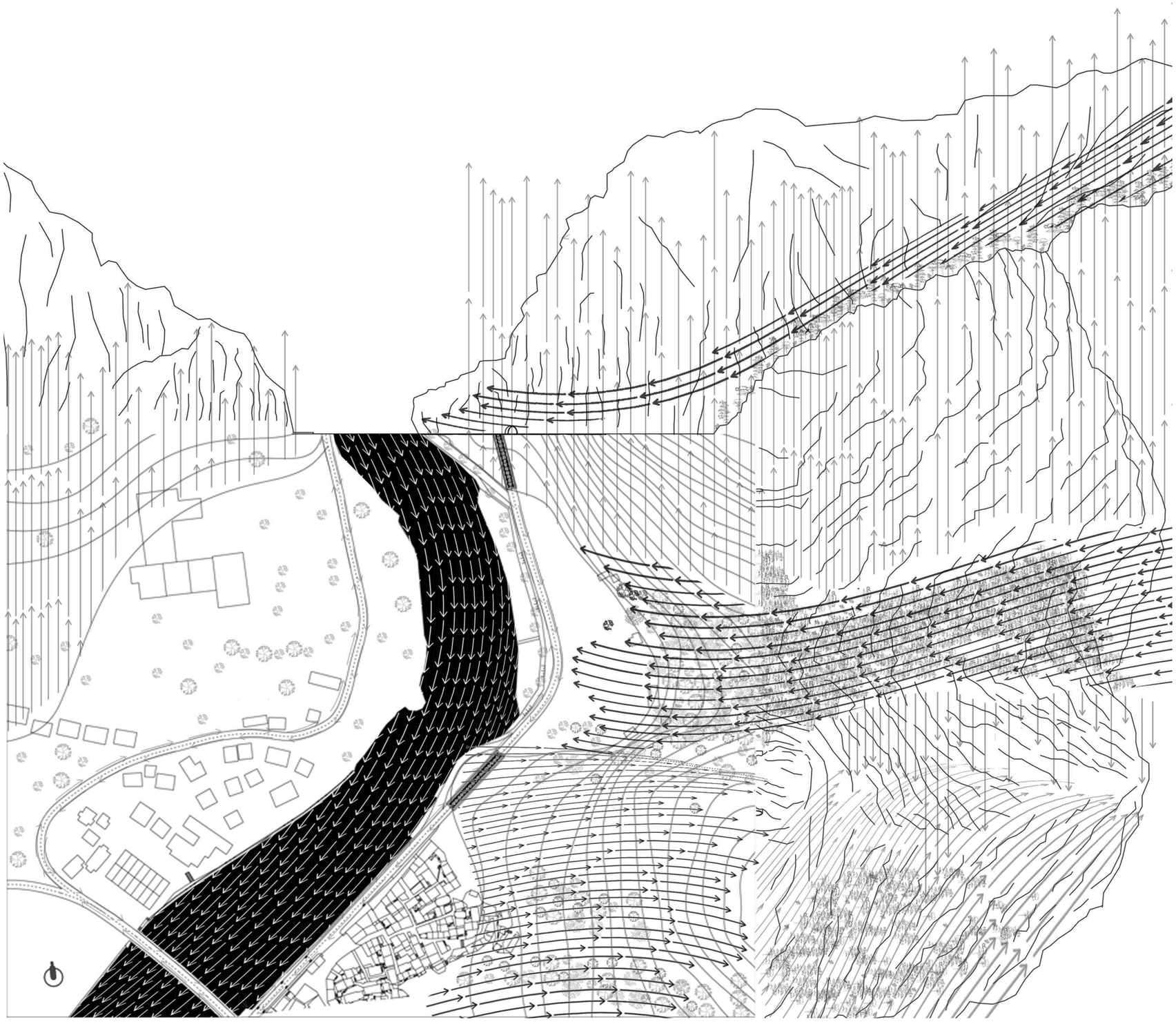

ANALIZA LOKACIJE - MAPA - SILE

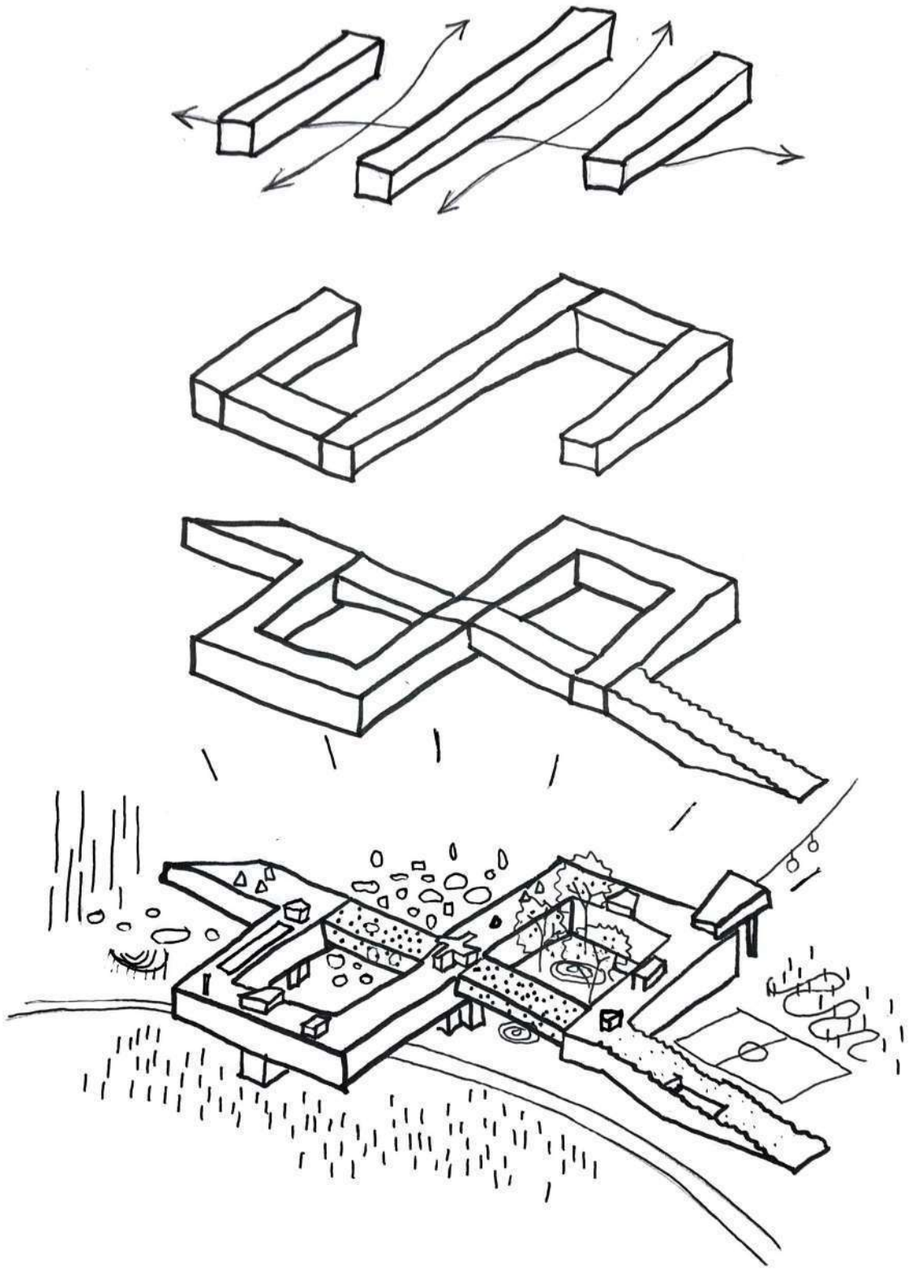

1. PREPOZNAVANJEM SILNICA TEČENJA PRIRODE I SASTAJANJA ŠUME I RIJEKE, STIJENE I GRADA, ZGRADA SE POSTAVLJA NA NAČIN DA OMOGUĆAVA PROTJECANJE PRIRODE, ONA KROZ SVOJE PRSTE PUŠTA ŠUMU DO RIJEKE, TE SE ODIZANJEM OMOGUĆUJE KOMUNICIRANJE U SVIM SMJEROVIMA, TE SE OTVARA KRETANJE IZ GRADA PREMA PRIRODI.

2. HORIZONTALNE LAMELE SE POVEZUJU SA HORIZONTALNIMA, ČIME SE STVARAJU PROSTORI "URONJENI" U ŠUMU ODNOSNO U RIJEKU.

3. POVEZIVANJE GRADA SA PRIRODOM, DUGA PROMENADA KOJA PROLAZI KROZ RAZNE AMBIJENTE I OTVARA NOVE VIZURE.

4. POVEZIVANJE S FORTICOM, STIJENOM , RIJEKOM I ŠUMOM STVARA SE SUPERJAVNI PROSTOR REKREACIJE I BOGATOG DOŽVLJAJA PRIRODE. LOKACIJA POSTAJE ISHODIŠNA TOČKA KRETANJA U SVIM SMJEROVIMA.UOKVIRENI PROSTORI POSTAJU VRTOVI RAZLIČITIH KARAKTERA.

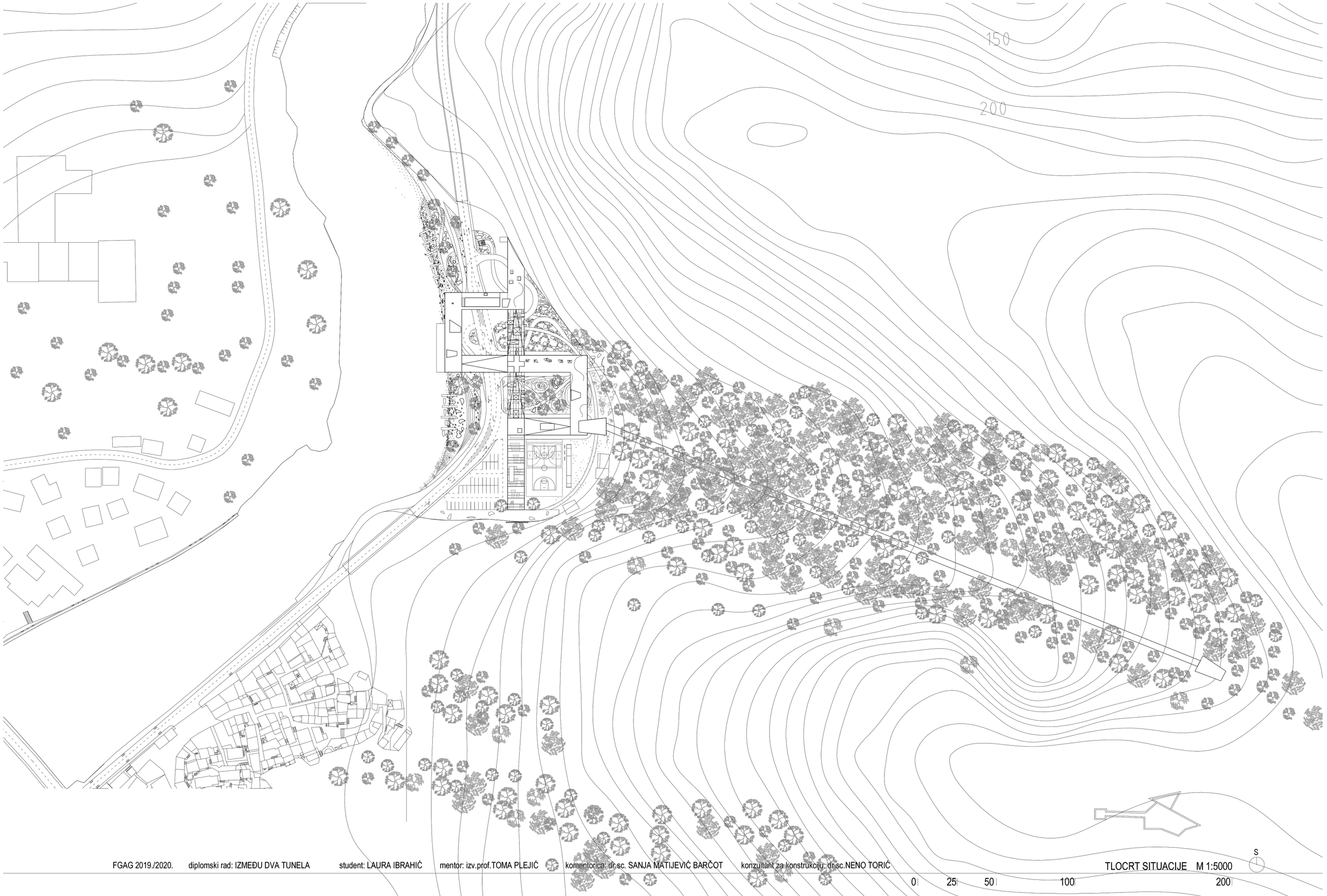

FGAG 2019./2020. diplomski rad: IZMEĐU DVA TUNELA student: LAURA IBRAHIĆ mentor: izv.prof.TOMA PLEJIĆ komentorica: dr.sc. SANJA MATIJEVIĆ BARČOT konzultant za konstrukciju: dr.sc.NENO TORIĆ

TLOCRT SITUACIJE M 1:5000

FGAG 2019./2020. diplomski rad: IZMEĐU DVA TUNELA student: LAURA IBRAHIĆ mentor: izv.prof.TOMA PLEJIĆ komentorica: dr.sc. SANJA MATIJEVIĆ BARČOT konzultant za konstrukciju: dr.sc.NENO TORIĆ

TLOCRT SITUACIJA M 1:2000

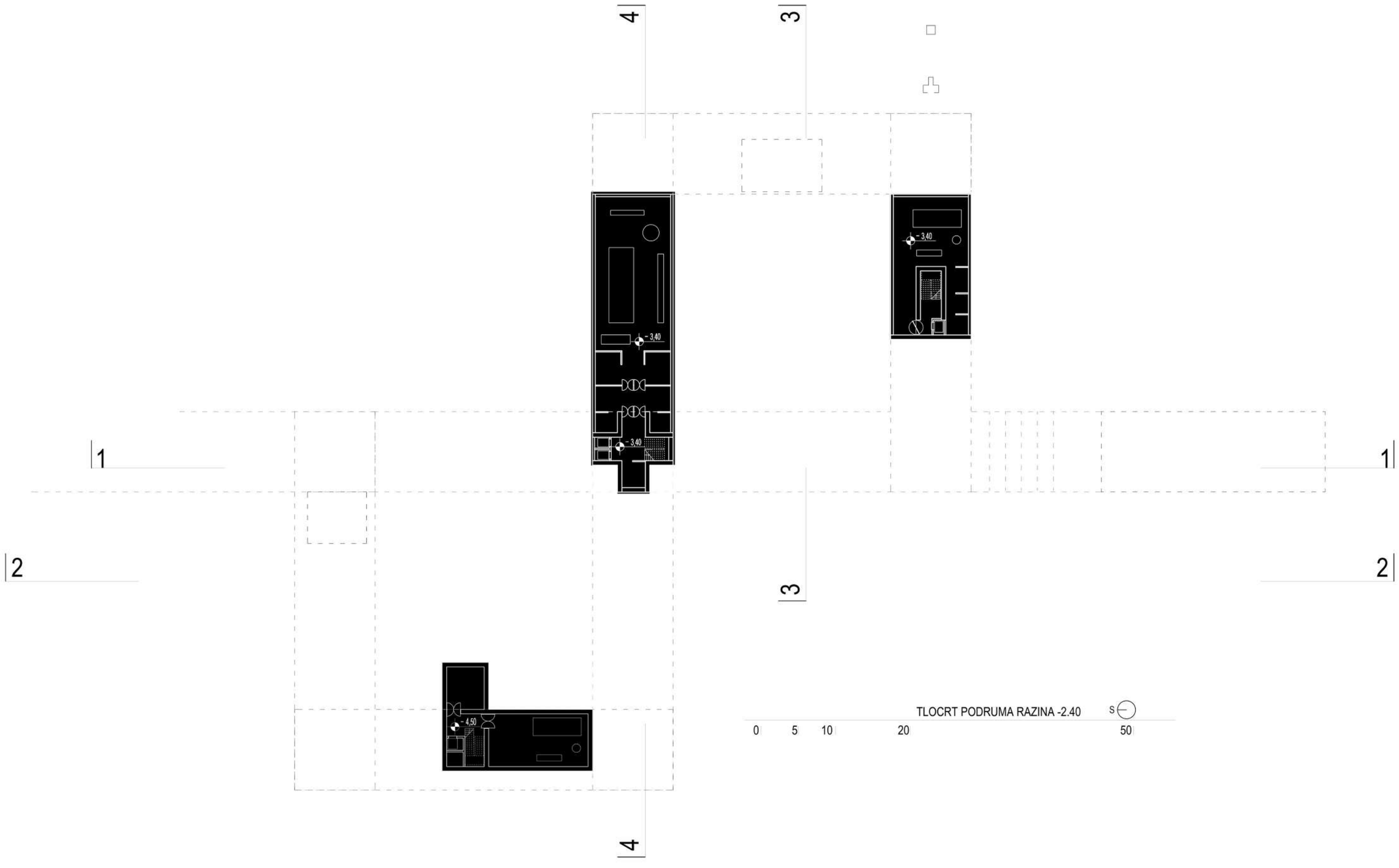

TLOCRT PODRUMA RAZINA -2.40

S

0 5 10 20 50

TLOCRT PRIZEMLJA RAZINA ±0.00
S
0
5
10
20
50
1
2
3
4
± 0,00
- 1,50
- 2,50
- 2,80
- 3,00
1,70

TLOCRT 1. KATA RAZINA ±5.00
S
0 5 10 20 50
1
2
3
4
+ 4,00
± 0,00
- 1,50
- 2,50
- 2,60
- 3,00
+ 1,90

TLOCRT 2. KATA RAZINA ±8.40
S
0 5 10 20 50
+4,00
+7,40
+7,90
+8,10
1
2
3
4

TLOCRT 3. KATA RAZINA ±11.80
S
0 5 10 20 50
+ 10,80
+ 11,50
+ 4,00
1
2
3
4

1
2
3
4
+ 14,20
+ 14,20
+ 12,50
+ 14,20
+ 14,20
+ 10,80
+ 15,90
+ 4,00
+ 15,90
TLOCRT 4.KATA RAZINA ±16.90
S
0 5 10 20 50

1
2
3
4
+ 14,20
+ 17,20
+ 14,20
+ 16,50
+ 13,80
+ 10,80
+ 4,00
+ 17,20
+ 14,20
+ 15,90
+ 18,90
+ 18,90
+ 15,90
+ 18,90
TLOCRT KROVA RAZINA ±19.90
S
0 5 10 20 50

JUŽNO PROČELJE

0 5 10 20 50

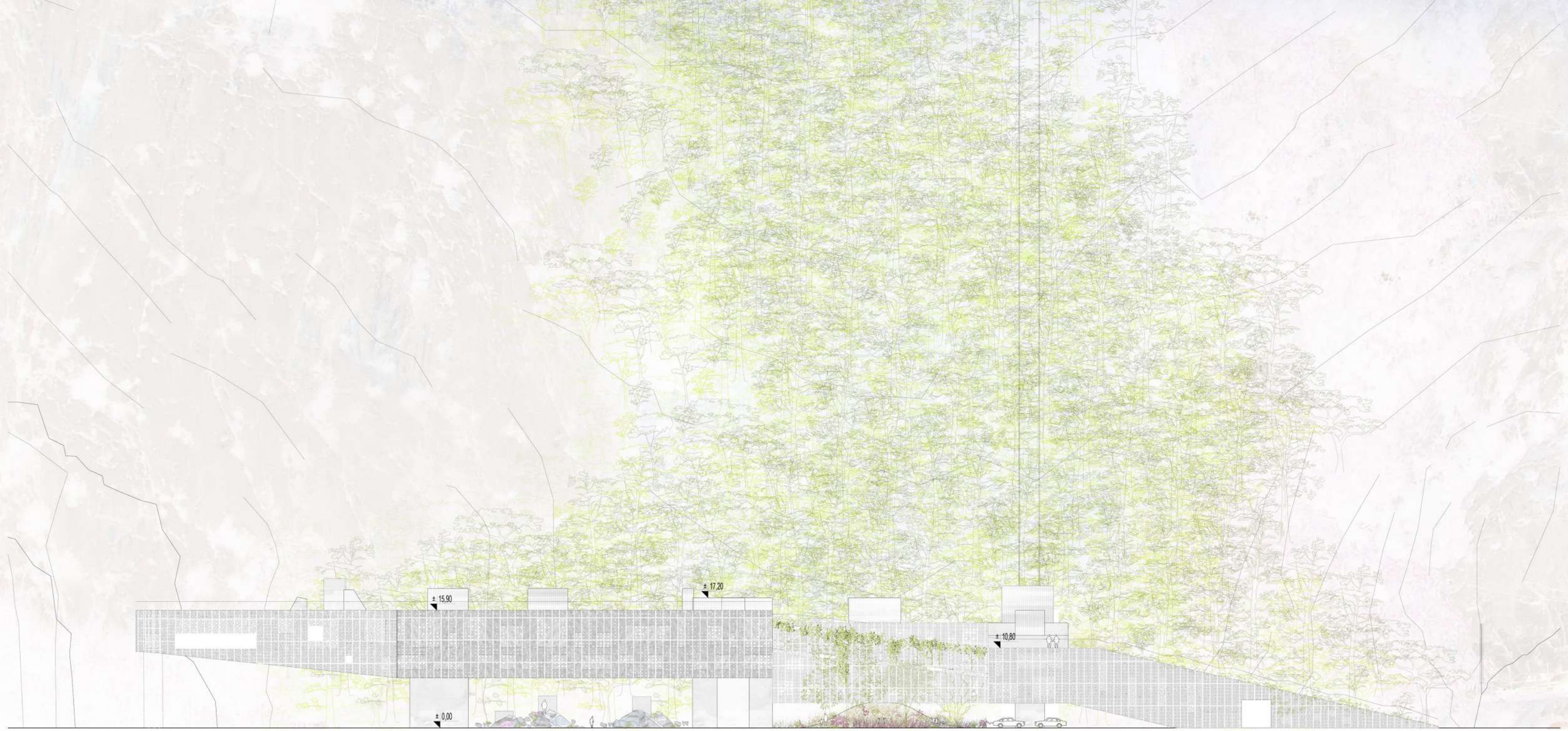

ZAPADNO PROČELJE

0 5 10 20 50

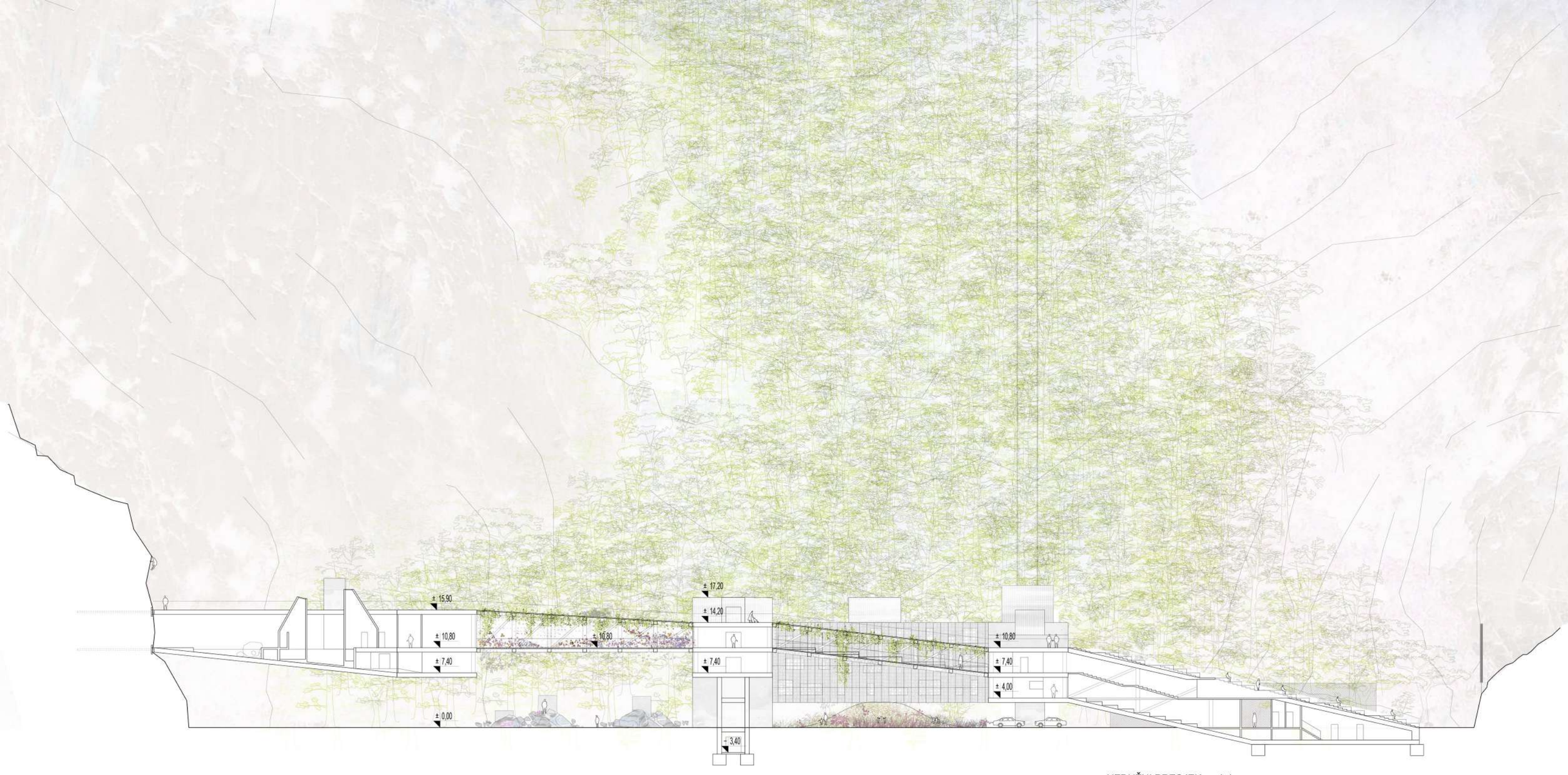

UZDUŽNI PRESJEK 1-1

0 5 10 20 50

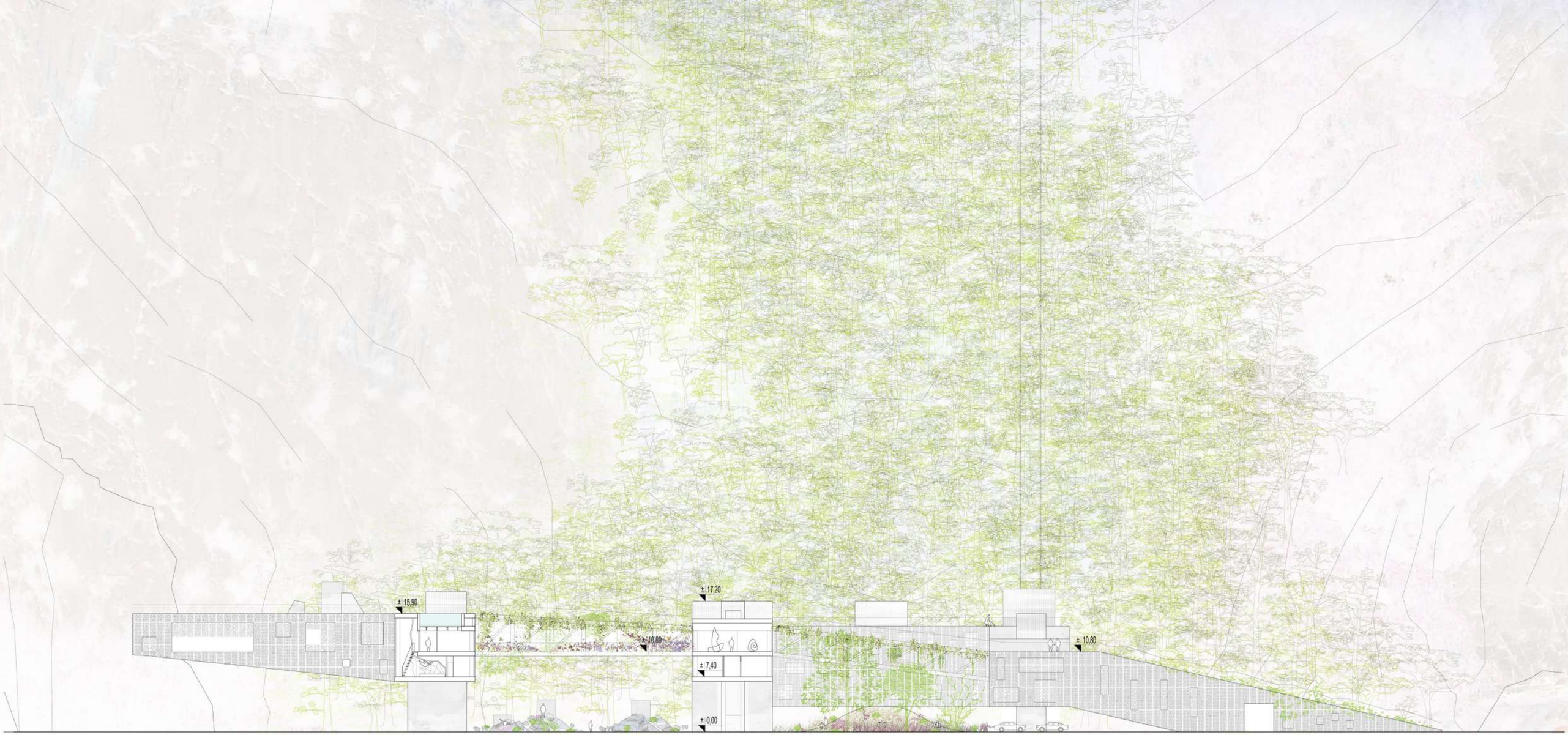

UZDUŽNI PRESJEK 2-2

0 5 10 20 50

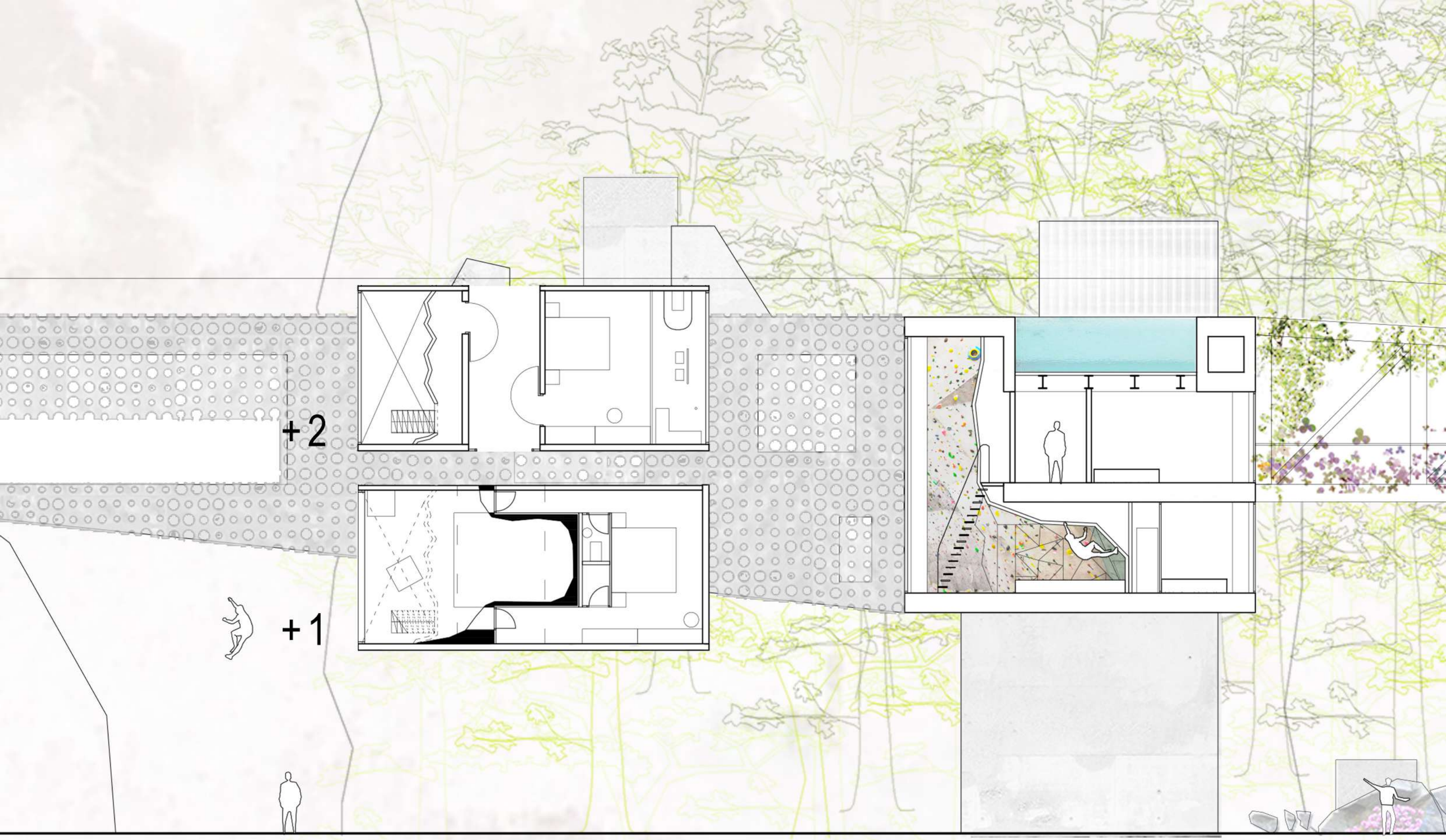
+2
+1

POPREČNI PRESJEK 3-3

0 5 10 20 50

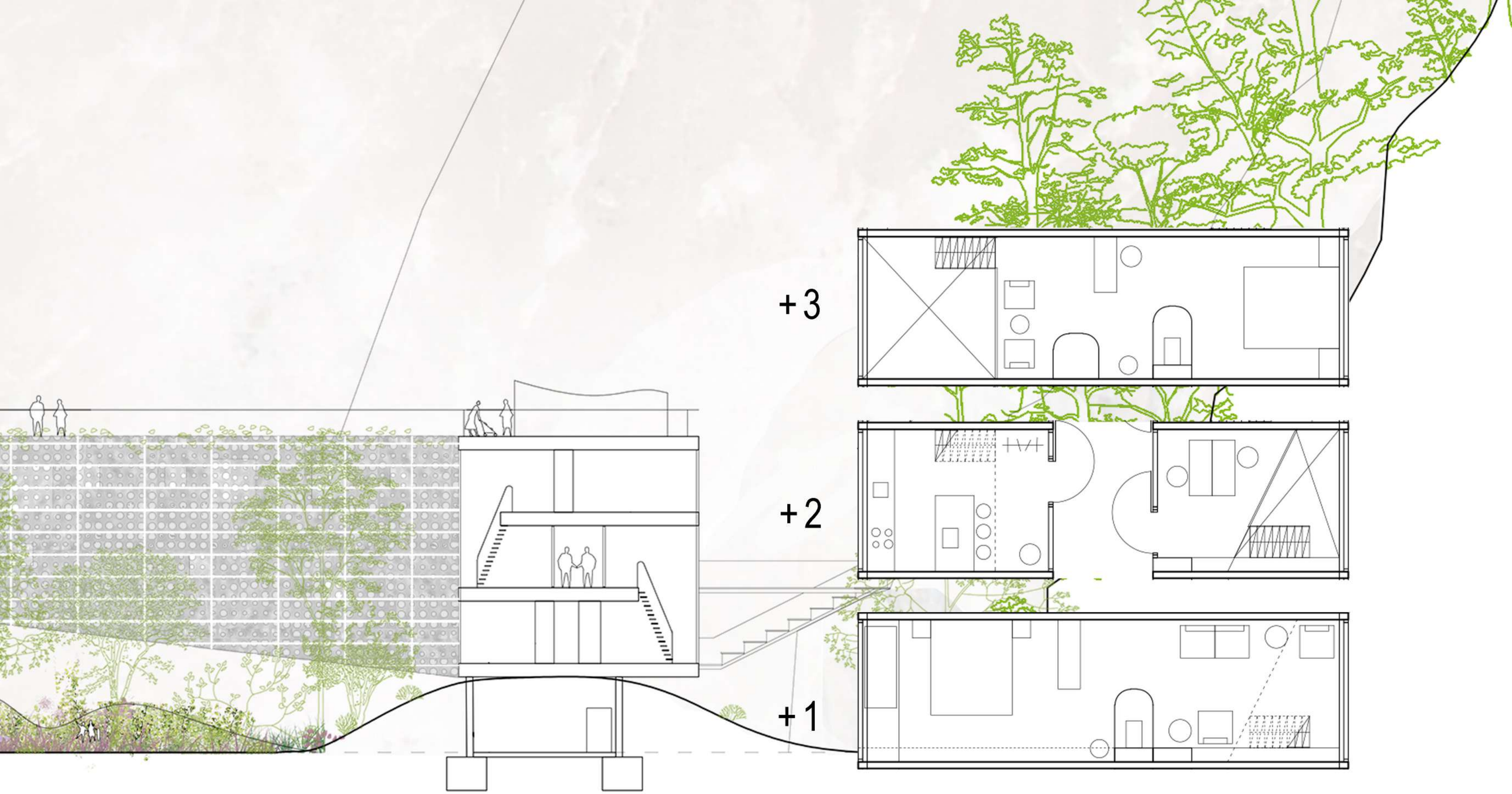
+3
+2
+1

POPREČNI PRESJEK 4-4

0 5 10 20 50

SJEVERNO PROČELJE

0 5 10 20 50

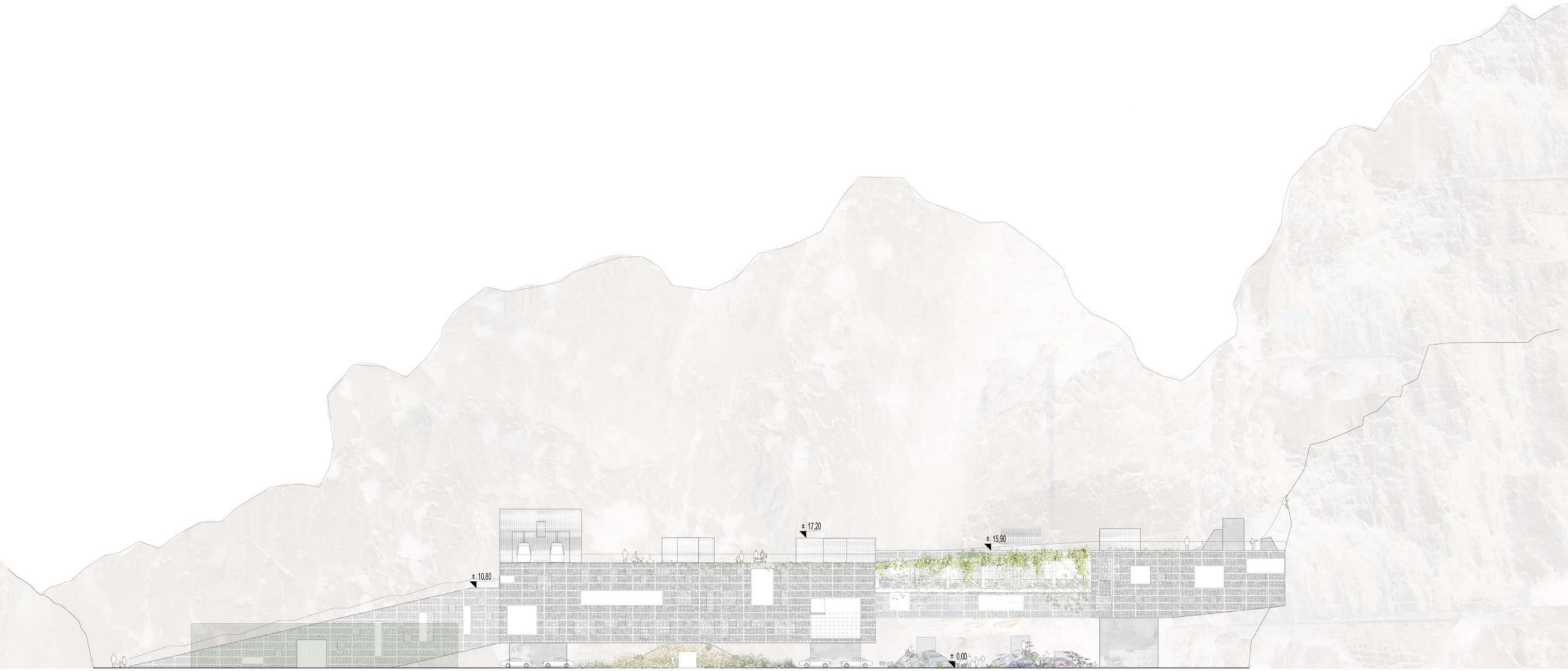

ISTOČNO PROČELJE

0 5 10 20 50

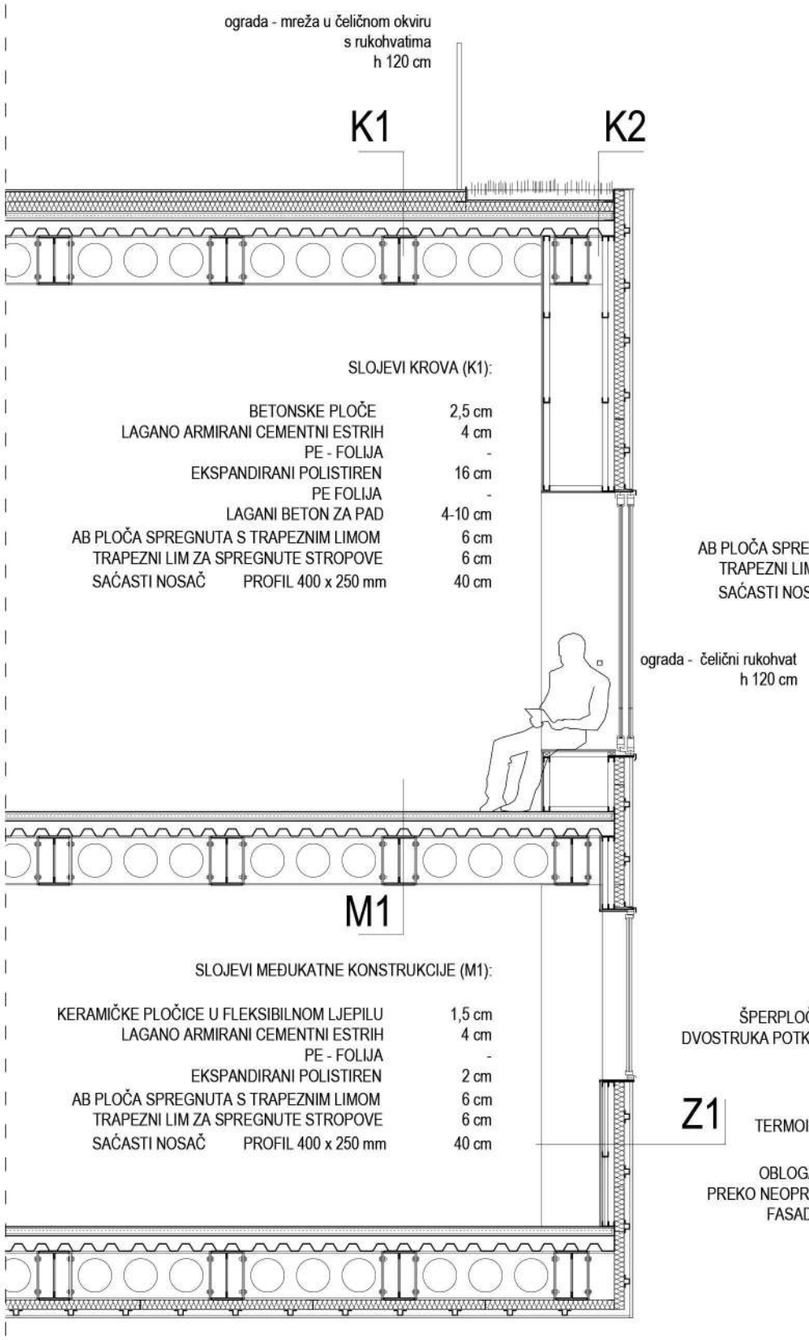

SLOJEVI KROVA (K1):

BETONSKE PLOČE		2,5 cm
LAGANO ARMIRANI CEMENTNI ESTRIH		4 cm
PE - FOLIJA		-
EKSPANDIRANI POLISTIREN		16 cm
PE FOLIJA		-
LAGANI BETON ZA PAD		4-10 cm
AB PLOČA SPREGNUTA S TRAPEZNIM LIMOM		6 cm
TRAPEZNI LIM ZA SPREGNUTE STROPOVE		6 cm
SAĆASTI NOSAČ	PROFIL 400 x 250 mm	40 cm

SLOJEVI KROVA (K2):

SLOJ HUMUSA		8 cm
GEOTEKSTILNI FILC		-
DRENAŽNA TRAKA		1 cm
HIDROIZOLACIJA		-
EKSPANDIRANI POLISTIREN		8 cm
PE - FOLIJA		-
LAGANI BEZON ZA PAD		4 - 10 cm
AB PLOČA SPREGNUTA S TRAPEZNIM LIMOM		6 cm
TRAPEZNI LIM ZA SPREGNUTE STROPOVE		6 cm
SAĆASTI NOSAČ	PROFIL 400 x 250 mm	40 cm

SLOJEVI MEĐUKATNE KONSTRUKCIJE (M1):

KERAMIČKE PLOČICE U FLEKSIBILNOM LJEPILU		1,5 cm
LAGANO ARMIRANI CEMENTNI ESTRIH		4 cm
PE - FOLIJA		-
EKSPANDIRANI POLISTIREN		2 cm
AB PLOČA SPREGNUTA S TRAPEZNIM LIMOM		6 cm
TRAPEZNI LIM ZA SPREGNUTE STROPOVE		6 cm
SAĆASTI NOSAČ	PROFIL 400 x 250 mm	40 cm

SLOJEVI VANJSKOG ZIDA (Z1):

ŠPERPLOČE 2 x 10 mm + ZAŠTITNI PREMAZ	2 cm
DVOSTRUKA POTKONSTRUKCIJA IZ LIMENIH C PROFILA 2 X 38 mm	10 cm
FASADNI SENDVIČ PANEL	
POCINČANI ČELIČNI LIM 0,6 mm	
TERMOIZOLACIJA POLIURETANSKA PJENA	
POCINČANI ČELIČNI LIM 0,6 mm	8 cm
OBLOGA NA KONSTRUKCIJU UČVRŠĆENA PREKO NEOPRENSKOG DISTANCERA, 40 x 25 mm	4 cm
FASADNA OBLOGA VALOVITI LIM 0,3 mm	2,2 cm

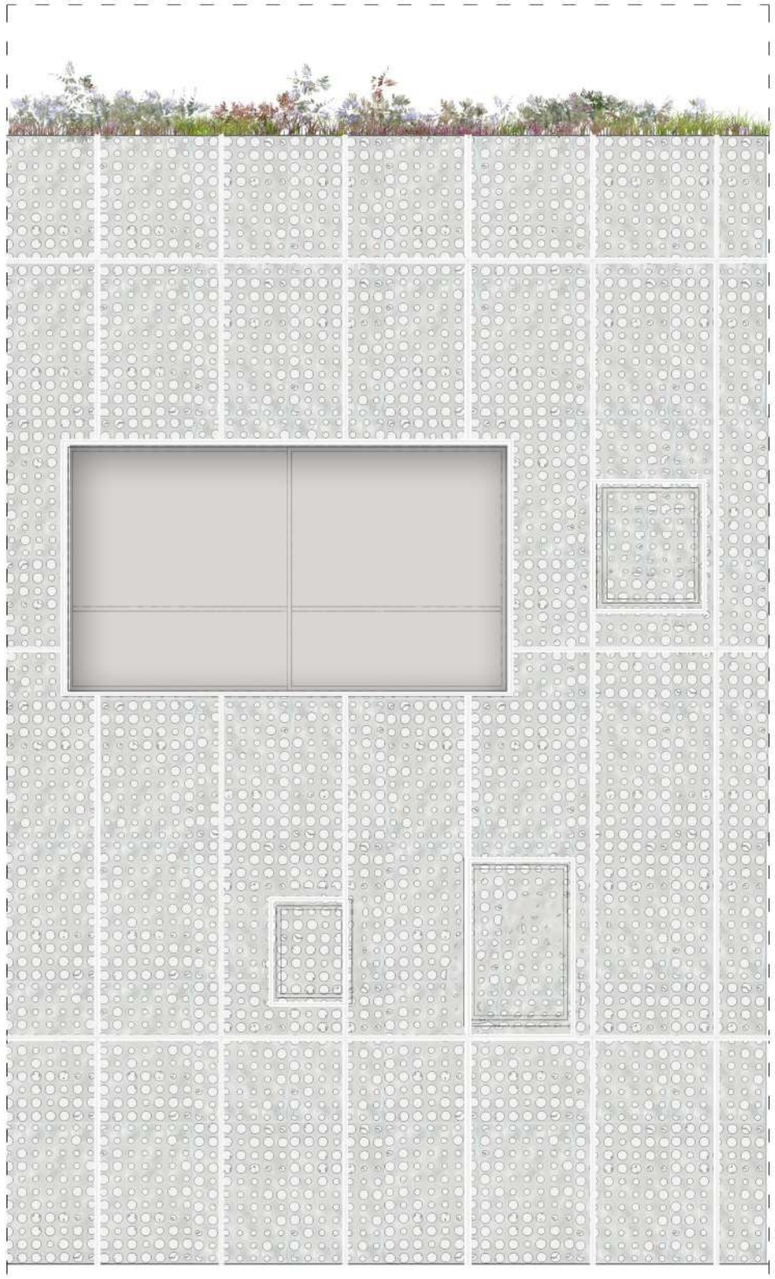

DETALJ FASADE

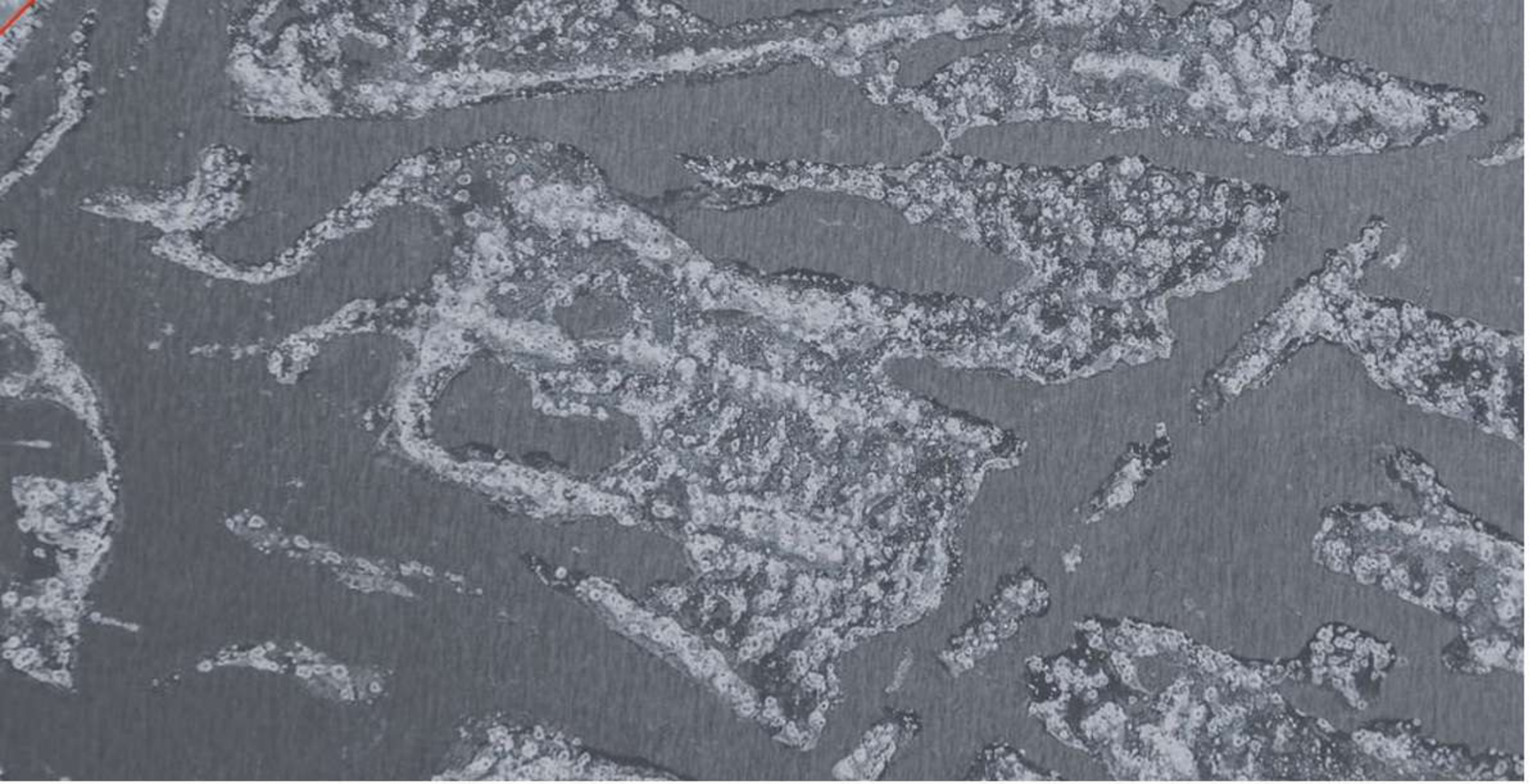

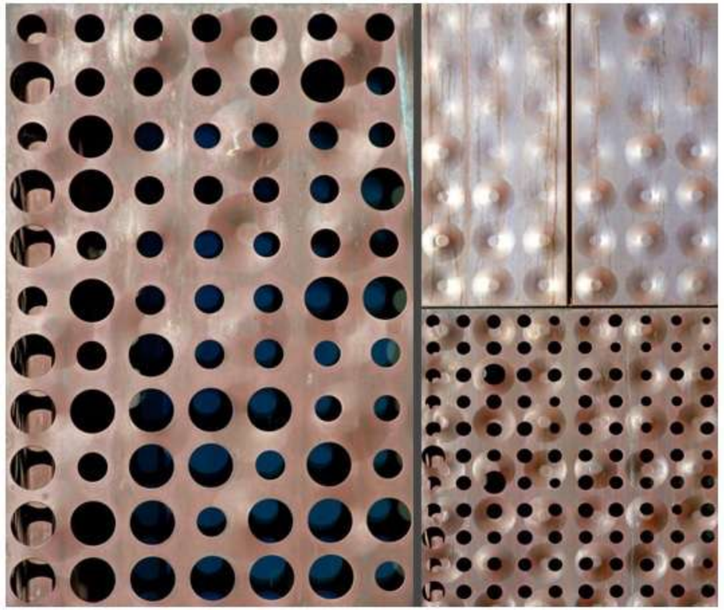

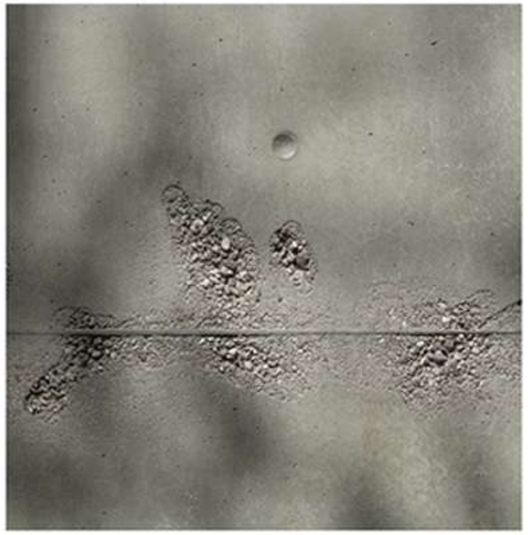

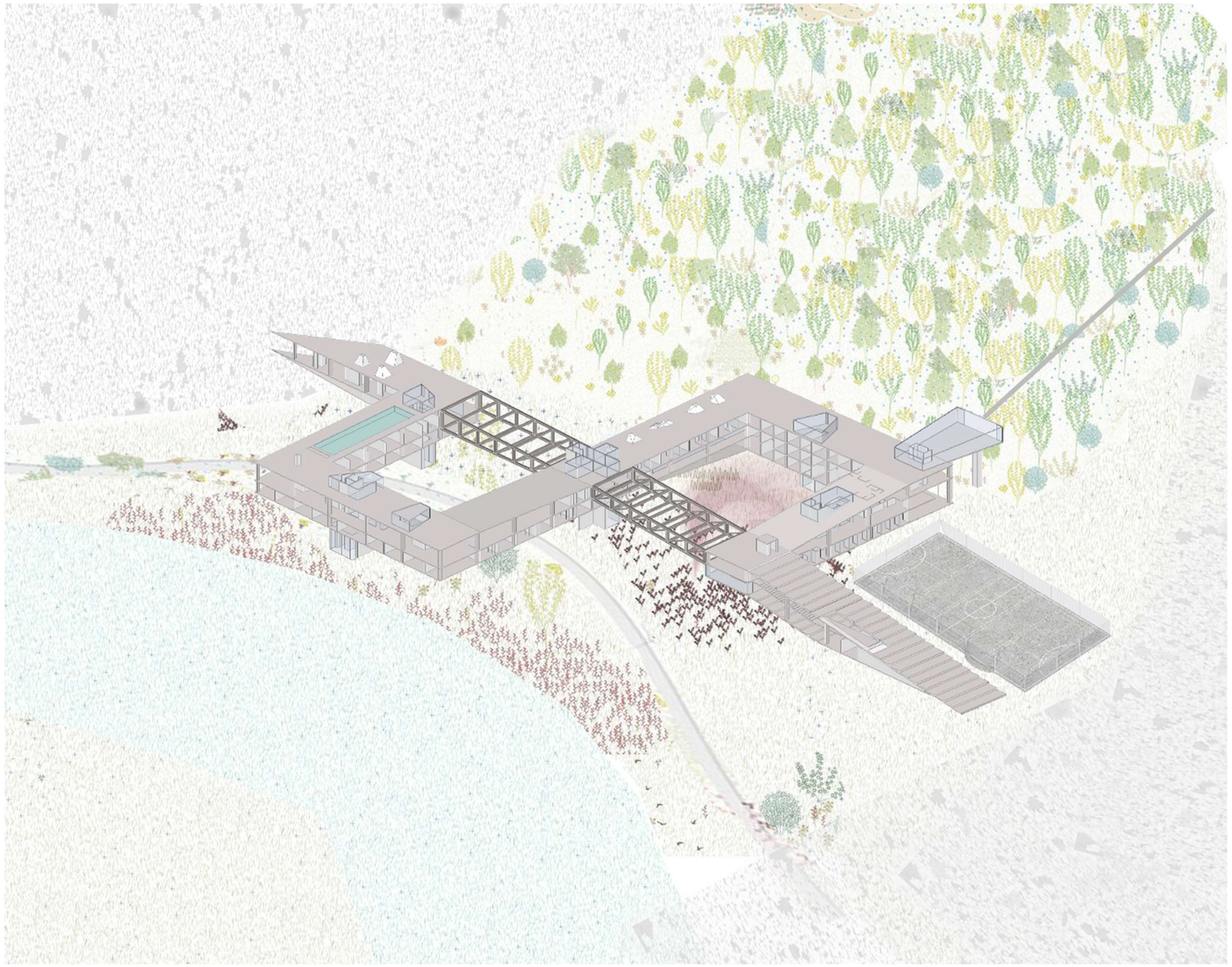

AKSONOMETRIJSKI PRIKAZ UKLOP

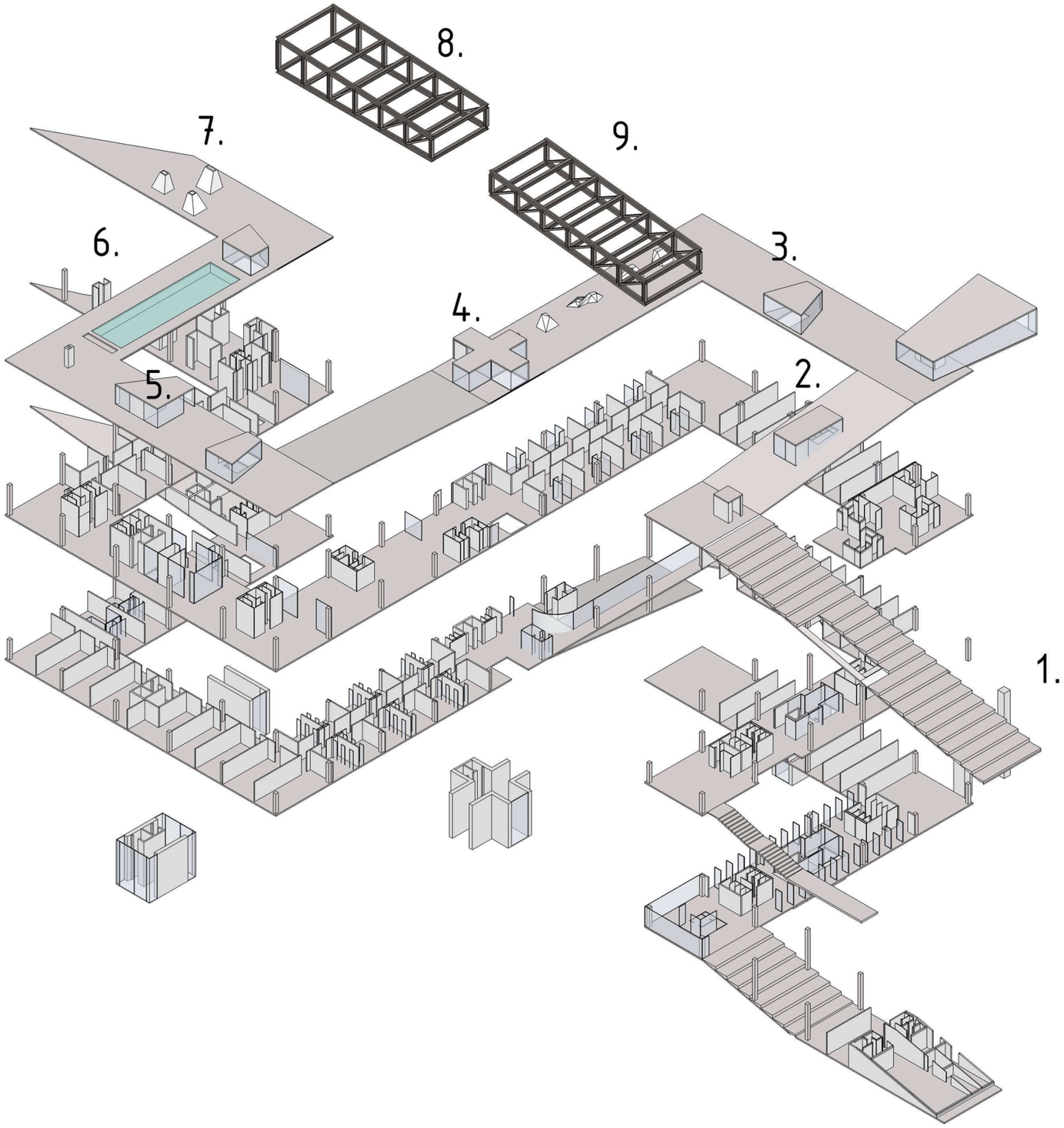

EKSPLODIRANA AKSONOMETRIJA

ISKAZ POVRŠINA

BLOK 1:

-	KOTLOVNICA + SOBA DOMAR + TEHNIČKE SOBE	106 m2
-	SANITARIJE, SPREMIŠTA	31 m2
-	KABINET NASTAVNIKA	13 m2
-	VIŠENAMJENSKI PROSTOR	230 m2
-	LOBBY	90 m2
-	PORTA, URED, SPREMIŠTA	20 m2
-	KAFIĆ (+ŠANK+SPREMIŠTA)	110 m2
	Ukupno:	600 m2
-	URBANA KROVNA PLATFORMA (GLEDALIŠTE, ŠETALIŠTE, SPREMIŠTE)	630 m2
	Blok 1 Ukupno:	1230 m2

BLOK 2:

-	KOMUNIKACIJSKI BLOK x4	160 m2
-	SERVISNI BLOK - SANITARIJE, SPREMIŠTA	108 m2
-	HOSTELSKE SOBE – KAPSULE 64 x 2,5 m2	160 m2
-	DNEVNI PROSTOR	183 m2
-	ČAJNE KUHINJE + BLAGOVAONICE	108 m2
-	DRUŠTVENE PROSTORIJE	147 m2
-	IZLOŽBENI PROSTOR	66 m2
	Ukupno:	932 m2
-	URBANA KROVNA PLATFORMA (GLEDALIŠTE, ŠETALIŠTE)	400 m2
	ŽIČARA S PRATEĆIM PROSTORIMA	170 m2
	Blok 2 Ukupno:	1502 m2

BLOK 3:

-	KOMUNIKACIJSKI BLOK + SERVISNI PROSTORI	180 m2
-	HOTELSKE SOBE – UMJETNICI 8x 44 m2, 8x38 m2	656 m2
-	HODNIK	65 m2
	Ukupno:	901 m2
-	URBANA KROVNA PLATFORMA (ODMORIŠTE, REKREACIJA, ŠETALIŠTE)	430 m2
	Blok 3 Ukupno:	1331 m2

BLOK 4:

-	KOMUNIKACIJSKI BLOK x3	150 m2
-	SERVISNI BLOKOVI- SANITARIJE, SPREMIŠTA ,PORTA	72 m2
-	HOTELSKE SOBE – OBITELJSKE 8 x 33 m2	264 m2
-	HOTELSKE SOBE - 12 x 21 m2	252 m2
-	IZLOŽBENI PROSTOR	230m2
-	IGRAONICA	108 m2
-	LOBBY x2	220 m2
-	VIŠENAMJENSKI PROSTOR (GLEDALIŠTE, POZORNICA)	300 m2
	Ukupno:	2826 m2
-	URBANA KROVNA PLATFORMA (REKREACIJA, ŠETALIŠTE, ODMORIŠTE)	810 m2
	Blok 4 Ukupno:	3636 m2

BLOK 5:

-	KOMUNIKACIJSKI BLOK x5	180 m2
-	SERVISNI BLOKOVI- SANITARIJE, SPREMIŠTA	36 m2
-	RESTORAN I KAFIĆ	464 m2
-	KUHINJA	90 m2
-	HOTELSKE SOBE - VIP SOBA x9	395 m2
	Ukupno:	1165 m2
-	URBANA KROVNA PLATFORMA (TERASA RESTORANA, ŠETALIŠTE, ODMORIŠTE,)	480 m2
	Blok 5 Ukupno:	1645 m2

BLOK 6:

-	KOMUNIKACIJSKI BLOK x6	180 m2
-	SERVISNI BLOK - SPREMIŠTA	25 m2
-	HOTELSKE SOBE - PENJAČI 5 x 55 m2	275 m2
-	HOTELSKE SOBE – PLIVAČI 5 x 26 m2	130 m2
	Ukupno:	610 m2
-	URBANA KROVNA PLATFORMA (BAZEN, TUŠEVI SVLAČIONICE,)	315 m2

Blok 6 Ukupno: 925 m2

BLOK 7:

- KOMUNIKACIJSKI BLOK x5 180 m2
- SERVISNI BLOKOVI- SANITARIJE, SPREMIŠTA 36 m2
- SPA TEHNIČKI BLOK + PROSTOR OSOBLJA 130 m2
- TERETANA 120 m2
- LOBBY 76 m2
- SPA (BAZENI + SERVISNI PROSTORI) 265 m2

Ukupno: 807 m2

- URBANA KROVNA PLATFORMA
  (SUNČALIŠTE, PENJALIŠTE, ODMORIŠTE) 390 m2

Blok 7 Ukupno: 1197 m2

BLOK 8 I 9 (SPONE)**:**

- URBANA PLATFORMA
  (AROMATIČNO BILJE, CVIJETNJAK, POVRTNJAK, VOĆNJAK,
  ŠETALIŠTE, ODMORIŠTE) 790 m2

UKUPNA POVRŠINA : 8 630 m2

JAVNE REKREACIJSKE POVRŠINE

PARTER 14 600 m2
KROV 4 300 m2

UKUPNA POVRŠINA : 18 900 m2

KIS zadano : 3,8

KIG zadano : 0,8

POVRŠINA PARCELE: 16 700 m2

Novo stanje:

KIS : 1,93

KIG : 0,38